

Ekonomi ve İhracat Verileri Bülteni

Temmuz 2023

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

İçerik

Küresel Ekonomi ve Ticaret	1
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti	6
Küresel Emtia Fiyatları	22
Türkiye ile BAE Arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması	30
Section 232 Çelik ve Alüminyum Tarifeleri	33
İş Piyasalarını Neler Bekliyor?	41
Enerji Verimliliği ile Dekarbonizasyona Doğru	43
AB Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi	46

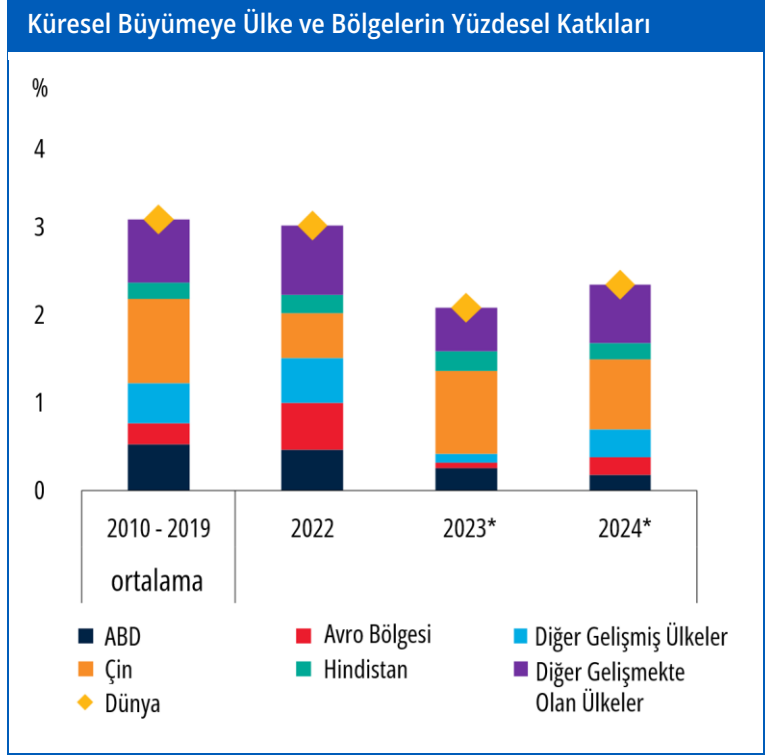
Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğru-
dan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Küresel Ekonomi ve Ticaret

Dünya Ekonomisi

Küresel ekonomide büyüme hızının 2023'ün ikinci yarısında yavaşlaması bekleniyor

Haziran ayında Dünya Bankası tarafından yayınlanan Küresel Ekonomik Görünüm raporunda¹, küresel ekonomide büyüme hızının 2023 yılının ikinci yarısından itibaren belirgin seviyede yavaşlamasının beklendiği belirtilmektedir. Büyümedeki yavaşlamanın 2024 yılında da devam edeceği öngörülmektedir. Dünya Bankası verilerine göre 2022 yılında %3,1 oranında gerçekleşen küresel ekonomik büyüme oranının 2023 yılında %2,1'e düşeceği tahmin edilmektedir. 2023 yılı tahmini büyüme oranı bir önceki rapordaki verilere kıyasla 0,4 puan yukarı yönlü revize edilmiştir. 2024 yılında ise büyümenin %2,4 oranında gerçekleşmesi öngörülmektedir. Gelişmiş ülkelerde bankacılık sektöründe görülen kırılganlık, ilerleyen dönemde krediye erişim şartlarında kötüleşmeye sebep olabilecek bir risk unsuru olarak öne çıkmaktadır. Küresel finansmana erişim imkanlarında yaşanabilecek sorunlar ve dış talepteki azalış, özellikle gelişmekte olan ülkeler üzerinde olumsuz etki oluşturacaktır. 2020-2024 yılları arasında kapsayan 5 yıllık dönemde yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinde büyüme oranının ortalama %3,4 seviyesinde olacağı tahmin edilmektedir. Gerçekleşmesi durumunda bu oran son 30 yıldaki en düşük 5 yıllık ortalama büyüme oranı olacaktır.

Kaynak: Dünya Bankası

*Tahmini değerler

¹ Dünya Bankası, Global Economic Prospects June 2023²

Küresel enflasyon oranları hala hedeflenen seviyelerin üzerinde seyrediyor

Küresel çapta enflasyon oranları yüksek seyretmeye devam etmektedir. Tedarik zincirlerinde yaşanan sorunların çözülmesi, emtia fiyatlarında yaşanan düşüş ve baz etkisi sebebiyle küresel çapta manşet enflasyon oranlarında belirli bir seviyede düşüş yaşansa da, çekirdek enflasyon bir çok ülkede belirlenen hedef seviyenin üzerinde yer almaktadır. 2024 yılında da enflasyon oranlarının Covid-19 salgını öncesi dönemin üzerinde seyretmesi beklenmektedir. OECD tarafından Haziran ayında yayınlanan Ekonomik Görünüm raporunda², G20 ülkelerinde 2022 yılında ortalama %7,8 olarak gerçekleşen yıllık tüketici fiyat enflasyonunun 2023 yılında %6,1'e düşeceği, 2024 yılında ise %4,7 olarak gerçekleşeceği tahmini yapılmaktadır. Bu süreçte özellikle düşen enerji ve gıda fiyatları ile küresel talepte yaşanan daralma etkili olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde yapışkan hale gelen çekirdek enflasyonunun ise ancak 2024 yılının sonuna doğru kademeli olarak düşüş göstermesi beklenmektedir.

Küresel ekonomi için ana risk faktörleri: yüksek enflasyon, sıkı para politikaları, küresel borç yükü, krediye erişimdeki sorunlar, Rusya-Ukrayna savaşı kapsamındaki belirsizlikler

Birçok risk faktörünün sebep olduğu belirsizlik ortamı küresel ekonomiyi etkilemeye devam etmektedir. Bu risk faktörlerinin başında enflasyon oranlarının tahmin edilenden daha kalıcı olması riski gelmektedir. Bu durumda gelişmiş ülkeler tarafından uygulanacak para politikalarının küresel finans piyasaları üzerinde oldukça büyük etkileri olacaktır. Uygulanan para politikalarının ise beklentilerin ötesinde ekonomik faaliyetleri yavaşlatıcı bir etkiye sebep olması diğer bir risk olarak öne çıkmaktadır. Bu durum küresel çapta kamu ve özel borç yükünde ani değişimlere neden olarak finansal istikrara zarar verecek ve krediye erişim imkanlarının kısıtlayacak bir risk oluşturabilecektir. Rusya ile Ukrayna arasında devam eden savaş enerji ve gıda piyasaları üzerinde belirsizliklere neden olmaktadır.

OECD ve Dünya Bankası 2023 küresel ekonomi büyüme tahminlerini revize etti

OECD tarafından daha önce Mart ayında %2,6 olarak öngörülen 2023 yılı küresel ekonomi büyüme oranı Haziran ayında yayınlanan raporda %2,7'ye yükseltilmiştir. Dünya Bankası ise daha önce %1,7 olarak belirlediği 2023 yılı tahmini büyüme oranını Haziran ayında yayınlanan raporunda 0,4 puan artırarak %2,1'e yükseltmiştir. IMF ise en son Nisan ayında yayınladığı raporunda dünya ekonomisi 2023 yılı tahmini büyüme oranını bir önceki rapora göre 0,1 puan düşürerek %2,8 olarak belirlemiştir.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)									
		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
Dünya Bankası	2022	3,1	3,5	2,1	2,9	-2,1	7,2	3,0	1,0
	2023	2,1	0,4	1,1	1,2	-0,2	6,3	5,6	0,8
	2024	2,4	1,3	0,8	1,4	1,2	6,4	4,6	0,7
IMF	2022	3,4	3,5	2,1	2,9	-2,1	6,8	3,0	1,1
	2023	2,8	0,8	1,6	0,9	0,7	5,9	5,2	1,3
	2024	3,0	1,4	1,1	1,5	1,3	6,3	4,5	1,0
OECD	2022	3,3	3,5	2,1	3,0	-2,1	7,2	3,0	1,0
	2023	2,7	0,9	1,6	1,7	-2,5	6,0	5,4	1,3
	2024	2,9	1,5	1,1	1,2	-0,5	7,0	5,1	1,1

Kaynak: IMF (Nisan 2023), Dünya Bankası (Haziran 2023), OECD (Haziran 2023)

² OECD Economic Outlook Volume 2023 Issue 1 [2](#)

ABD Merkez Bankası'nın 2024 yılının ilk çeyreğinden itibaren faiz indirimine başlayacağı tahmin ediliyor.

BMI-Fitch Solutions tarafından 6 Temmuz 2023 tarihinde "Küresel Makroekonomik Gelişmeler" konulu çevrimiçi bir webinar düzenlenmiştir³. Söz konusu webinar'da uzmanlar tarafından 2023 yılında dünya ekonomisinde öne çıkan konular ile ilgili öngörüler paylaşılmıştır. Bu kapsamda, Çin ekonomisindeki toparlanmanın 2023 yılında bir yavaşlama sürecine giren küresel ekonomik büyümeyi yukarı yönlü etkilemesi beklenmektedir. Küresel çapta enflasyon oranları yavaş bir hızda kademeli olarak azalmaktadır. Bu durum gelişmiş ülkeler tarafından uygulanan sıkı para politikasının beklenenden daha uzun süre uygulanmasına sebep olabilecektir. Mali politikalarda da sıkılaşma beklenmektedir. ABD ile Çin arasında yaşanan ticari çekişme ve gerilimler dünya ekonomisi üzerinde belirgin bir etki oluşturma potansiyeli barındırmaktadır. ABD ve Avrupa ekonomilerinde 2023 yılının son çeyreğinde ve 2024 yılının ilk çeyreğinde ekonomik büyümenin negatif olacağı ve çok sınırlı da olsa bir resesyon yaşanacağı tahmini yapılmaktadır. Bu resesyonun ana sebebi uygulanan sıkı para politikasıdır. 2024 yılının geri kalan bölümünde ise her iki ekonominin de ciddi bir toparlanma sürecine gireceği değerlendirilmektedir.

Küresel çapta enflasyon oranları 2022 yılının ortasında zirve noktasına ulaşmış ve daha sonra kademeli olarak bir düşüşe geçmiştir. Ancak enflasyon oranları dünyanın birçok bölgesinde hedeflenen değer üzerinde seyretmektedir. Bu durum karşısında 2023 yılında çok az sayıda ülkede merkez bankalarının faiz indirimine gideceği, çoğunluğun ise "şahin" politikaları sürdüreceği tahmin edilmektedir. ABD ekonomisinde enflasyon oranının 2023 yılının sonuna ve 2024 yılının ilk çeyreğine doğru hedeflenen seviyeye yaklaşacağı öngörülmektedir. Enflasyonun düşmesinde tedarik zincirlerinde yaşanan sorunların çözülmesi, emtia fiyatlarında belirgin bir düşüş yaşanması, küresel talepte yaşanan azalma ön plana çıkmaktadır. Manşet enflasyon oranlarında belirgin bir düşüş olmasına rağmen çekirdek enflasyonun daha önce tahmin edilenden daha "yapışkan" bir yapıda olduğu değerlendirilmektedir.

Yapılan tahminlerde ABD Merkez Bankası'nın ilk faiz indirimini 2024 yılının ilk çeyreğinde yapması öngörülmektedir. 2024 yılının sonuna kadar yapılması öngörülen faiz indirimi 175 baz puan olarak hesaplanmıştır. Avro Bölgesi'nin ilk faiz indirimini 2024 yılının ortalarına doğru yapması ve 2024 yıl sonuna kadar yaklaşık 75 baz puan faiz indirimi gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Dünya ekonomisi geniş kapsamlı bir bankacılık krizi riskinden kurtulmuş görünse de finansmana erişim ve kredi imkanlarında belirgin bir kısıtlama yaşanmaktadır. Bu durum küresel çapta ekonomik faaliyetlerin de olumsuz etkilenmesine neden olacak bir gelişmedir. Dünyanın rezerv para birimi konumunda bulunan ABD Doları 2022 yılında aşırı değerlenmiş ve 2022 yılı Kasım ayında diğer para birimleri karşısında zirve noktasına ulaştıktan sonra kademeli olarak zayıflamaya başlamıştır. Bu durumun en önemli sebebi ABD Merkez Bankası tarafından bu dönemde ani ve büyük oranlı olarak gerçekleştirilen faiz artırımdır. ABD Merkez Bankası'nın faiz artışlarının sonuna geldiğine dair işaretler ABD Doları'nın güç kaybetmesine neden olmaktadır. Önümüzdeki dönemde ABD Doları'nın yatay bir seyir izleyeceği tahmin edilmektedir.

³ BMI-Fitch Solutions, Global Macroeconomic Update²

Küresel Ticaret

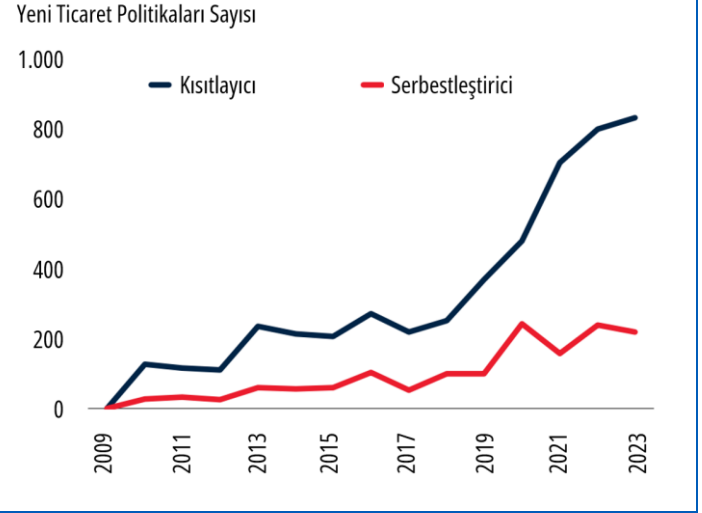
2023 yılının ilk yarısında küresel ticaret büyüme hızı yavaşladı

Dünya Bankası'nın Küresel Ekonomik Görünüm raporuna göre, küresel talepteki düşüşün etkisiyle küresel ticarete yaşanan yavaşlama devam etmektedir. 2023 yılının ilk yarısında küresel çapta mal ticareti ve sanayi üretimi hız kesmiştir. Diğer yandan hizmet sektörlerinde ise Covid-19 salgını sonrası süreçte yaşanan yükseliş sürmektedir. Ticari mallara yönelik talebin hizmetler sektörlerine yöneldiği görülmektedir. Dünya çapında taşımacılık şartlarında yaşanan iyileşmeler ile birlikte talepte yaşanan daralma tedarik zincirleri üzerindeki baskıları hafifletmiştir. 2023 yılının ilk yarısı itibarıyla ortalama teslimat süreleri yaklaşık son 4 yıldaki en düşük seviyesine inmiştir. Bu düşüş eğiliminin devam edeceği öngörülmektedir.

Korumacı politikalar ve jeopolitik gerilimler küresel ticareti yeniden şekillendiriyor

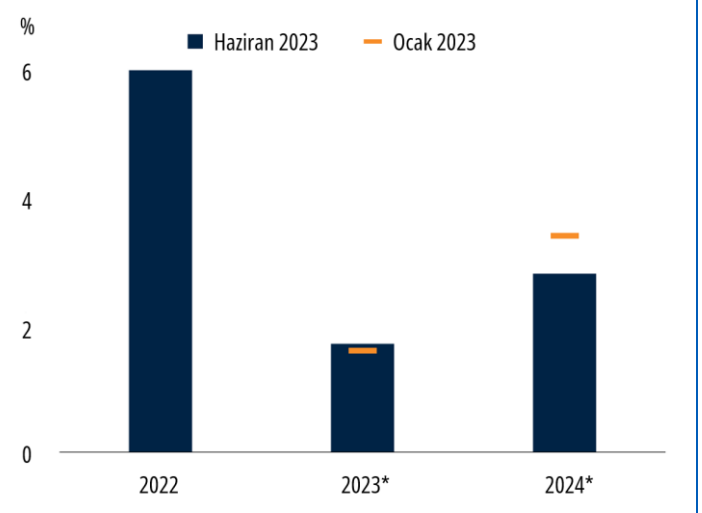
Ticareti kısıtlayıcı önlemlerin son dönemde artışta olduğu görülmektedir. Bu durum, yaşanan jeopolitik gerilimlerin ve önde gelen ekonomilerin iç üretimi güçlendirmeye dönük stratejilerinin bir sonucudur. Bu sürecin uzun vadede küresel tedarik zincirlerini belirgin biçimde yeniden şekillendirmesi ve dış ticaret maliyetlerinde artışa sebep olması beklenmektedir. Küresel talepteki düşüş, sıkılaştıran finansal şartlar, önde gelen ekonomiler arasındaki ticari ilişkilerin kötüleşmesi, artan jeopolitik belirsizlikler ve dış ticarete yönelik uygulanan koruyucu politikalar küresel ticaret üzerindeki en dikkat çekici risk faktörleri olarak sıralanmaktadır. Bu gelişmeler ile birlikte Dünya Bankası verilerine göre küresel ticari mal hacmindeki büyümenin 2022 yılındaki %6'lık seviyesinden 2023 yılında %1,7'ye gerileyeceği tahmin edilmektedir. 2024 yılında ise ticaret hacmi büyüme oranı öngörüsü %2,8 olarak hesaplanmıştır.

Yıl Bazında Ülkelerin Ticarete Yönelik Uyguladığı Politikalar

Kaynak: Dünya Bankası

Küresel Ticaret Hacmi Tahmini Büyüme Oranları

Kaynak: Dünya Bankası

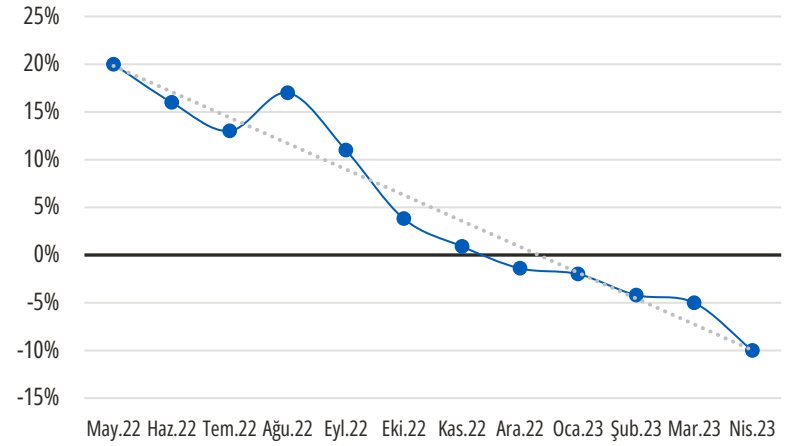
Not: Büyüme oranları ticari malları kapsamaktadır.

*Tahmini Değerler

2023 yılı Nisan ayında küresel ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %10,0 düştü

Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Center - ITC) güncel verilerine göre 2023 yılı Nisan ayında küresel çapta ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %10 düşmüştür. Bu dönemde gelişmiş ülkeler grubunun ihracatında azalış oranı %7 olarak gerçekleşirken, gelişmekte olan ülkelerin ihracatı %13 oranında azalmıştır. En az gelişmiş ülkelerin ihracatı ise bu dönemde %19,0 oranında düşüş kaydetmiştir⁴.

Küresel İhracatın Bir Önceki Yıla Göre Aylık Değişim Oranları

Kaynak: ITC

Not: Veriler ilerleyen dönemde güncellenebilmektedir.

Nisan ayında tüm bölgelerin ihracatında düşüş yaşandı

Küresel çapta ihracat bölgeler açısından incelendiğinde bir önceki yıla göre Nisan ayında Afrika bölgesinin ihracatı %21 oranında düşmüştür. Bu dönemde Asya bölgesi ihracatında ise düşüş oranı %14 olarak gerçekleşmiştir. Nisan ayında Kuzey-Orta-Güney Amerika bölgelerindeki ülkelerin ihracatı ise %8,3 azalmıştır. Avrupa bölgesi ihracatı %4,1 düşerken, Pasifik bölgesi ihracatı ise %0,6 azalmıştır.

Afrika ve Pasifik bölgeleri ithalatı artarken Amerika, Avrupa ve Asya ithalatı azaldı

2023 yılı Nisan ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en fazla ithalat artışı yaşanan bölge %7,6 ile Afrika bölgesi olmuştur. Pasifik bölgesinin ithalatındaki artış oranı ise %2,2 olmuştur. Amerika bölgesinin ithalatı bu dönemde %5,3 oranında azalırken, Asya bölgesindeki ülkelerin gerçekleştirdikleri ithalat %5,0 oranında azalmıştır. Avrupa bölgesindeki ithalat ise %0,5 oranında düşmüştür.

İhracatta en yüksek artış oranı hava taşıtları ve parçalarında gerçekleşti

Ürün gruplarına göre incelendiğinde, 2023 yılı Nisan ayında bir önceki yılın aynı ayına göre uluslararası ticaret alanında en fazla artış hava taşıtları ve parçaları ürün grubunda gerçekleşmiştir. Hava taşıtları ve parçaları ihracatı bu dönemde %32 artışla 19 milyar \$'a ulaşmıştır. Değerli metaller ihracatı Nisan ayında %31 artarak 40 milyar \$'a yükselmiştir. Buğday ihracatı ise %25 artışla 2,5 milyar \$'a ulaşmıştır. Diğer ürün gruplarındaki ihracat incelendiğinde, mücevher ihracatı %7,7 azalışla 15 milyar \$, elektronik cihazlar %15 düşüşle 185 milyar \$, kimyasallar %15 düşüşle 119 milyar \$, mineral yakıtlar %25 azalışla 172 milyar \$, metal ürünler ihracatı %9,8 azalışla 23 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

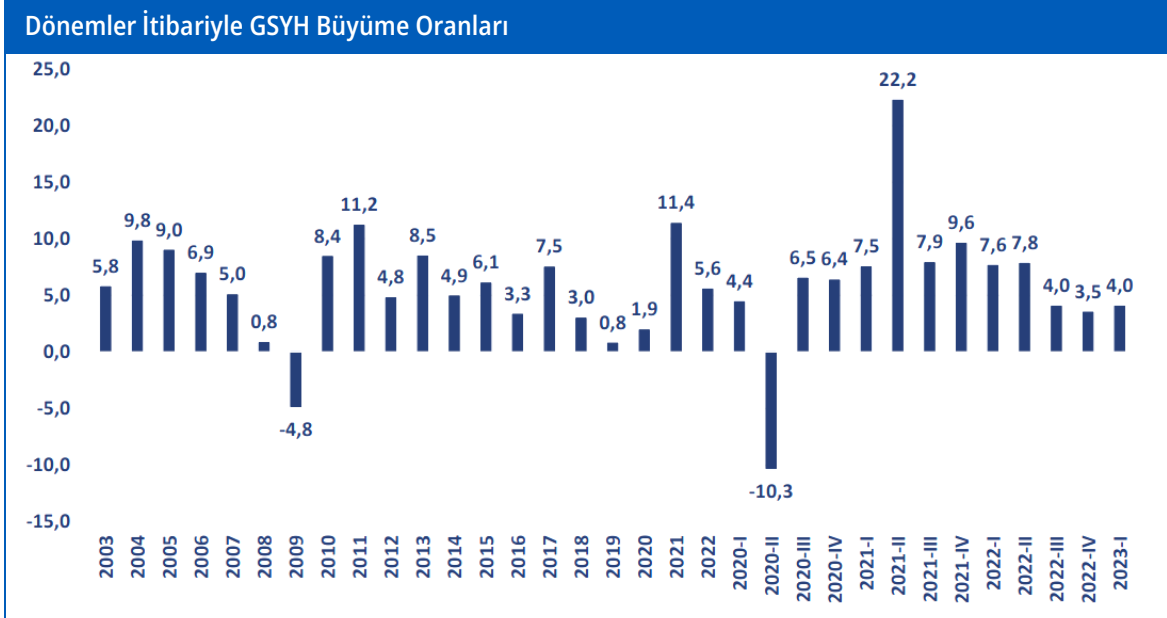
⁴ ITC, The Global State of Trade²

Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

Türkiye Ekonomisi

Türkiye ekonomisi 2023 yılı ilk çeyreğinde %4,0 büyüdü

Türkiye'nin gayrisafi yurt içi hasılası (GSYH) 2023 yılı birinci çeyreğinde %4,0 oranında artarak yaklaşık 245,5 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir⁵.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

⁵ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla

Sanayi Üretim Endeksi Mayıs ayında %0,2 azaldı

Ekonominin sanayi kesiminde meydana gelen gelişmelerin kısa dönemde olumlu veya olumsuz etkilerinin ölçülebilmesi için "Sanayi Üretim Endeksi" hesaplanmaktadır. Sanayi Üretim Endeksi 2023 yılı Mayıs ayında yıllık bazda %0,2 oranında azalırken, aylık bazda %1,1 artmıştır. TÜİK verilene göre Mayıs ayında madencilik ve taş ocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %7,1 azalmıştır. İmalat sanayi sektörü endeksi %0,6 artarken, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %1,3 azalmıştır⁶.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Nisan ayında %,76,8 oldu

2023 yılı Haziran ayında, imalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı (KKO), bir önceki aya göre 0,8 puan artarak yüzde 76,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA) ise, bir önceki aya göre 0,3 puan artarak yüzde 76,6 olmuştur. TCMB verilerine göre Haziran ayında kapasite kullanım oranı yatırım mallarında bir önceki aya göre 0,8 puan artışla 79,2'ye ulaşmıştır. Ara mallarda ise 0,7 puan artışla 76,2'ye çıkmıştır. Tüketim mallarında 0,8 puan artışla 74,0'e yükselirken, dayanıklı tüketim mallarında 2.2 puan artarak 74,6'ya çıkmıştır. Dayanısız tüketim mallarında ise 0,6 puan yükselerek 73,9 seviyesinde gerçekleşmiştir⁷.

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri									
Göstergeler	2020	2021	2022	2023 Oca.	2023 Şub.	2023 Mart	2023 Nisan	2023 Mayıs	2023 Haziran
GSYH Değişim ¹ (%)	1,9	11,4	5,6	-	-	4,0	-	-	-
GSYH (milyar \$)	717	807	906	-	-	245,5	-	-	-
Sanayi Üretim Endeksi Yıllık Değişim ²	1,6	17,5	5,7	4,6	-8,2	0,4	-1,2	-0,2	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	71,9	76,6	77,2	75,3	75,2	73,5	75,4	76,0	76,8
İşsizlik Oranı (%)	13,1	12,0	10,4	10,3	10,6	10,3	10,0	9,5	-
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-31,9	-7,2	-48,8	-10,4	-9,1	-4,9	-5,4	-7,9	-
Cari İşlemler Dengesi / GSYH Oranı (%)	-4,4	-0,9	-5,3	-	-	-	-	-	-
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-49,9	-46,2	-109,5	-14,3	-12,1	-8,3	-8,8	-12,5	-5,4
İhracat (FOB, milyar \$)	169,6	225,2	254,2	19,3	18,6	23,6	19,3	21,7	20,9
İthalat (CIF, milyar \$)	219,5	271,4	363,7	33,6	30,7	31,9	28,1	34,2	26,3
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-3,5	-2,8	-0,9	-	-	-	-	-	-
TÜFE ³ Oranı (%)	14,60	36,08	64,27	57,68	55,18	50,51	43,68	39,59	38,21

Kaynak: Hazine Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim)

²Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (2015=100, Yıllık Yüzde Değişim)

³TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim

Not: 2022 yılına ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

⁶ TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi [2](#)

⁷ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı [2](#)

İşsizlik Mayıs ayında %9,5 olarak gerçekleşti

Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı 2023 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre 0,5 puan azalarak %9,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2023 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre 63 bin kişi artarak 31 milyon 716 bin kişi, istihdam oranı ise değişim göstermeyerek %48,5 olmuştur. Bu dönemde işgücü bir önceki aya göre 130 bin kişi azalarak 35 milyon 44 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,3 puan azalarak %53,6 olarak gerçekleşmiştir⁸.

Mayıs 2023 döneminde Cari İşlemler Açığı yaklaşık 7,9 milyar \$ oldu

TCMB verilerine göre, Mayıs ayında cari işlemler hesabı 7,9 milyar \$ açık kaydetmiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 1,3 milyar \$ açık vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 10,4 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı girişler 3,9 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler ise 3,1 milyar \$ olmuştur⁹.

Tüketici fiyat endeksi Haziran ayında yıllık %38,21 oldu

TÜİK verilerine göre tüketici fiyat endeksi, 2023 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre %3,92, bir önceki yılın Aralık ayına göre %19,77, bir önceki yılın aynı ayına göre %38,21 ve on iki aylık ortalamalara göre %59,95 olarak gerçekleşmiştir¹⁰. Haziran ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %14,76 ile konut olurken, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise %67,22 ile lokanta ve oteller olmuştur. Yurt içi üretici fiyat endeksi ise 2023 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre %6,50, bir önceki yılın Aralık ayına göre %14,82, bir önceki yılın aynı ayına göre %40,42 ve on iki aylık ortalamalara göre %86,59 artış göstermiştir¹¹. Yıllık en yüksek azalış %19,99 ile kok ve rafine petrol ürünleri, %3,66 ile ham petrol ve doğal gaz alt sektörlerinde gerçekleşmiştir. Buna karşılık diğer madencilik ve taş ocakçılığı ürünleri %95,38, temel eczacılık ürünleri ve müstahzarları %91,80, içecekler %81,97 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler olmuştur.

Türkiye'nin PMI değeri 2023 yılı Haziran ayında 51,5 olarak gerçekleşti

Satınalma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices - PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır. PMI'lar ekonomik koşullara ilişkin önemli bir öncü göstergedir. PMI'ların 50'den büyük olması önceki aya kıyasla bir artış olduğu anlamını taşırken, 50'den küçük olması ise önceki aya göre düşüş olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda PMI Endeksleri ilgili ekonomi ve sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin yönünü göstermektedir. 2023 yılı Haziran ayında Türkiye'nin PMI değeri 51,5 düzeyinde gerçekleşmiştir¹².

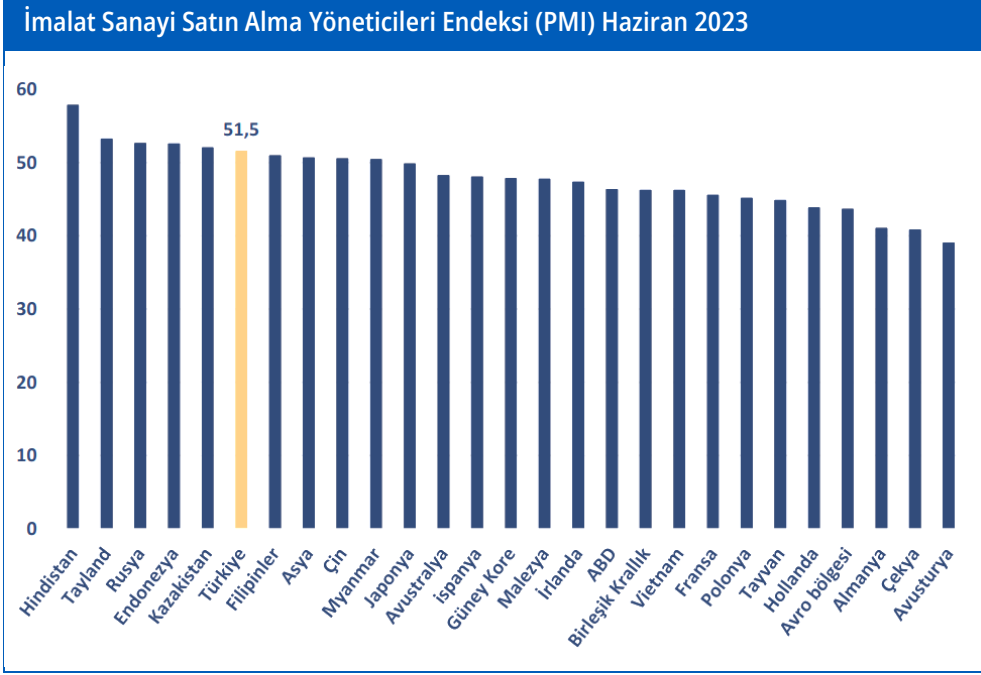
⁸ TÜİK, İşgücü İstatistikleri [Z](#)

⁹ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri [Z](#)

¹⁰ TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi [Z](#)

¹¹ TÜİK, Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi [Z](#)

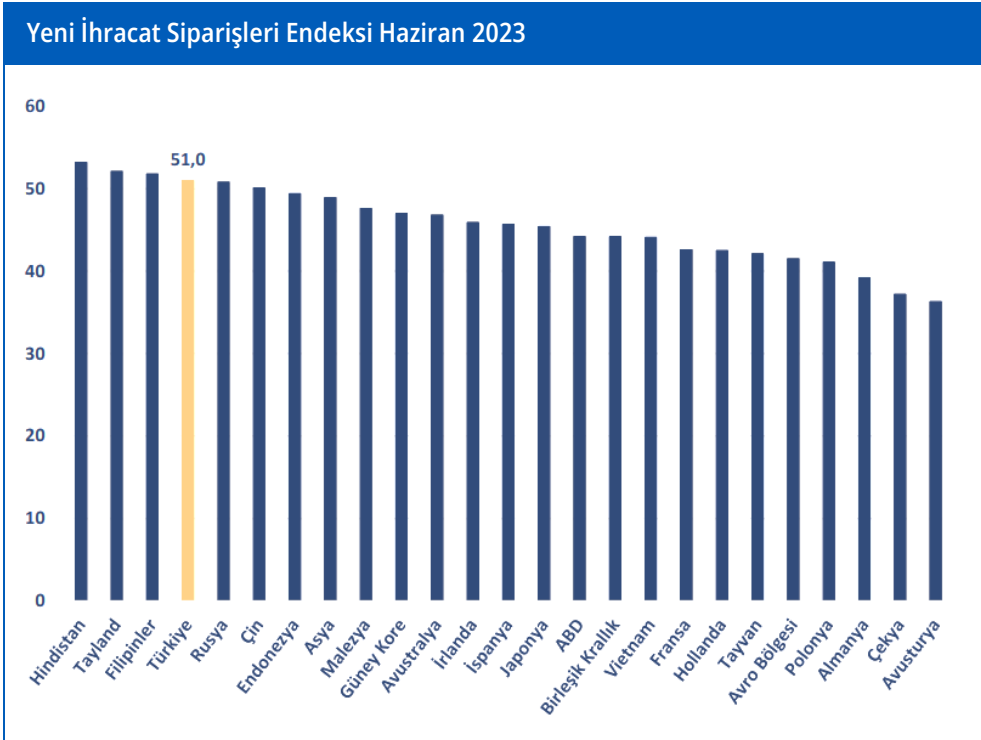
¹² Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm [Z](#)

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, S&P Global

Haziran ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 51,0 oldu

Satınalma yöneticileri ile yapılan görüşme ve anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek hazırlanan "Yeni İhracat Siparişleri Endeksi" mal ve hizmet sektörlerindeki yurt dışı talebi ölçen bir göstergedir. Bu sayede ülke ve sektör bazında ihracat talebinde zaman içinde meydana gelen değişimler takip edilebilmektedir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepteki düşüşü, 50'nin üstünde olması talepteki artışı ifade ederken, 50 değeri bir değişimin olmadığını göstermektedir. Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 2023 yılı Haziran ayında 51,0 olarak gerçekleşmiştir. Mayıs ayında endeks değeri 52,7'ydi.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

27 Haziran 2023 tarihi itibariyle ticari kredi hacmi 7,82 trilyon TL'ye ulařtı

BDDK tarafından 27 Haziran 2023 tarihinde yayınlanan haftalık bankacılık sektörü verilerine göre ticari kredi hacmi 7,82 trilyon TL'ye ulařmıřtır¹³.

Krediler			
Sektör / Krediler (27 Haziran 2023 Salı) (Milyon TL)	TL Cinsinden	Yabancı Para Cinsinden	Toplam
Toplam Krediler	6.674.313	3.312.212	9.986.526
Tüketici Kredileri ve Bireysel Kredi Kartları	2.166.620	2.242	2.168.862
Ticari ve Diğer Krediler	4.507.693	3.309.970	7.817.664
Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	1.135.761	389.633	1.525.395
KOBİ Kredileri	2.421.121	394.535	2.815.656

Kaynak: BDDK

¹³ BDDK, Haftalık Bankacılık Sektörü Verileri [a](#)

Türkiye Dış Ticareti

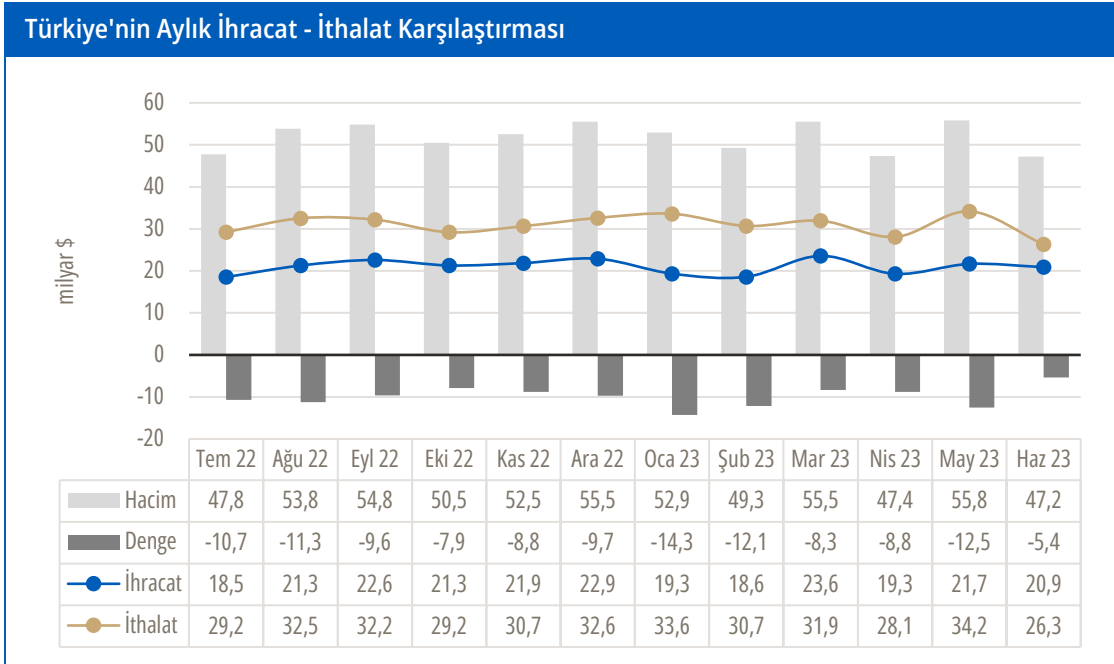
Haziran ayında ihracat %10,5 azalışla 20,9 milyar \$ oldu

2023 yılının Haziran ayında Türkiye ihracatı %10,5 azalışla 20,9 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %16,8 azalışla 26,3 milyar \$'a gerilemiştir. Dış ticaret hacmi ise %14,1 azalışla 47,2 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %79,48 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Haziran 2023 döneminde ise Türkiye ihracatı %1,8 azalışla 123,4 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %4,3 artışla 184,8 milyar \$'a ulaşmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi %1,7 artışla 308,2 milyar \$ olmuştur. İthalatın ihracatı karşılama oranı %66,8 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık ihracat 251,9 milyar \$ olmuştur¹⁴.

Türkiye Dış Ticareti				
	Haziran 2023	Değ. (%)	Ocak-Haziran 2023	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	20,9	-10,5	123,4	-1,8
İthalat (milyar \$)	26,3	-16,8	184,8	4,3
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	47,2	-14,1	308,2	1,7
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-5,4	-34,5	-61,4	19,1
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	79,5	-	66,8	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 21 milyar \$, ortalama ithalat ise 30,9 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 23,6 milyar \$ ile 2023 yılı Mart ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 18,5 milyar \$ ile 2022 yılı Temmuz ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 34,2 milyar \$ ile 2023 yılı Mayıs ayında, en düşük ithalat ise 26,3 milyar \$ ile 2023 yılı Haziran ayında olmuştur.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

¹⁴ Ticaret Bakanlığı, Dış Ticaret İstatistikleri [2](#)

Haziran ayında en fazla ihracat yapılan ülke grubu 8,77 milyar \$ ile Avrupa Birliği oldu

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği ile ihracatımız 2023 yılı Haziran ayında geçen yıla göre %9,7 oranında azalarak 8,77 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki payı ise %41,9 oldu. 2023 yılı Haziran ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Yakın ve Orta Doğu olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %7,4 oranında azalış ve %17,1 pay ile 3,57 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 3,29 milyar \$ ihracat, %1,2 artış ve %15,7 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı

Sıra	Ülke Grupları	Haziran 2023			Ocak-Haziran 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği	8.766	-9,7	41,9	51.962	-2,5	42,1
2	Yakın ve Orta Doğu	3.568	-7,4	17,1	20.748	-2,3	16,8
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.285	1,2	15,7	19.495	24,1	15,8
4	Diğer Asya	1.549	-6,1	7,4	9.156	5,0	7,4
5	Kuzey Amerika	1.454	-17,2	7,0	8.092	-16,4	6,6
6	Kuzey Afrika	994	-20,9	4,8	6.215	-18,9	5,0
7	Diğer Afrika	755	-21,3	3,6	3.755	-24,8	3,0
8	Güney Amerika	205	-53,9	1,0	1.212	-30,3	1,0
9	Orta Amerika ve Karayipler	201	-28,8	1,0	1.251	-11,4	1,0
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	104	7,7	0,5	479	-11,9	0,4
	Diğerleri	20	-81,2	0,1	1.013	47,4	0,8
	Toplam	20.901	-10,5	100,0	123.377	-1,8	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Avrupa Birliği (AB): Fransa, Hollanda, Almanya, İtalya, İrlanda, Danimarka, Yunanistan, Portekiz, İspanya, Belçika, Lüksemburg, İsveç, Finlandiya, Avusturya, Malta, Estonya, Letonya, Litvanya, Polonya, Çekya, Slovakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Slovenya, Hırvatistan

Diğer Avrupa (AB hariç): Birleşik Krallık, İzlanda, Norveç, Lihtenştayn, İsviçre, Faroe Adaları, Andorra, Cebelitarık, Vatikan, San Marino, Arnavutluk, Ukrayna, Belarus, Moldova, Rusya Federasyonu, Bosna Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Karadağ, Sırbistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Kuzey Afrika: Ceuta, Melilla, Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Batı Sahra

Diğer Afrika: Sudan, Güney Sudan, Moritanya, Mali, Burkina Faso, Nijer, Çad, Cabo Verde, Senegal, Gambiya, Gine-Bissau, Gine, Sierra Leone, Liberya, Kotdivuar, Gana, Togo, Benin, Nijerya, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Ekvator Ginesi, Sao Tome ve Prinsipe, Gabon, Kongo, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Ruanda, Burundi, Saint Helena, Angola, Etiyopya, Eritre, Cibuti, Somali, Kenya, Uganda, Tanzanya, Seyşeller, Britanya Hint Okyanus Toprakları, Mozambik, Madagaskar, Mauritius, Komorlar, Zambiya, Zimbabve, Malavi, Güney Afrika Cumhuriyeti, Namibya, Botsvana, Esvatini, Lesotho

Kuzey Amerika: Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Grönland, Saint Pierre ve Miquelon

Orta Amerika ve Karayipler: Meksika, Bermuda, Guatemala, Belize, Honduras, El Salvador, Nikaragua, Kosta Rika, Panama, Anguilla, Küba, Saint Kitts ve Nevis, Haiti, Bahamalar, Turks ve Caicos Adaları, Dominik Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri Virjin Adaları, Antigua ve Barbuda, Dominika, Cayman Adaları, Jamaika, Saint Lucia, Saint Barthelemy, Saint Vincent ve Grenadinler, Britanya Virjin Adaları, Barbados, Montserrat, Trinidad ve Tobago, Grenada, Aruba, Curaçao, Bonaire, Sint Eustatius ve Saba, Sint Maarten (Hollanda kısmı)

Güney Amerika: Kolombiya, Venezuela, Guyana, Surinam, Ekvator, Peru, Brezilya, Şili, Bolivya, Paraguay, Uruguay, Arjantin, Falkland Adaları (Malvinas)

Yakın ve Orta Doğu: Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, Lübnan, Suriye, Irak, İran, İsrail, Filistin, Ürdün, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Yemen

Diğer Asya: Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan, Doğu Timor, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangladeş, Maldivler, Sri Lanka, Nepal, Butan, Myanmar, Tayland, Laos, Vietnam, Kamboçya, Endonezya, Malezya, Brunei, Singapur, Filipinler, Moğolistan, Çin, Kuzey Kore, Güney Kore, Japonya, Tayvan, Hong Kong, Makao

Haziran ayında en fazla ithalat yapılan ülke grubu 7,86 milyar \$ ile Avrupa Birliği

2023 yılının Haziran ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Avrupa Birliği ülkeleri olmuştur. Avrupa Birliği ülke grubu ile ithalat Haziran ayında geçen yıla göre %2,6 oranında azalarak 7,86 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %29,9 oldu. 2023 yılı Haziran ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Asya olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %10,9 oranında azalış ve %27,4 pay ile 7,21 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 5,15 milyar \$ ithalat, %28,1 azalış ve %19,6 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Haziran 2023			Ocak-Haziran 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği	7.856	-2,6	29,9	51.917	13,4	28,1
2	Diğer Asya	7.213	-10,9	27,4	45.332	3,4	24,5
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	5.153	-28,1	19,6	43.664	17,9	23,6
4	Yakın ve Orta Doğu	1.830	-7,0	7,0	11.796	9,0	6,4
5	Kuzey Amerika	1.272	-11,4	4,8	8.390	1,7	4,5
6	Güney Amerika	612	-40,5	2,3	3.337	-40,5	1,8
7	Kuzey Afrika	471	-16,5	1,8	3.519	18,6	1,9
8	Diğer Afrika	241	-13,8	0,9	1.424	-20,7	0,8
9	Orta Amerika ve Karayipler	112	-8,4	0,4	697	13,0	0,4
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	101	-23,6	0,4	695	-7,2	0,4
	Diğerleri	1.437	-47,7	5,5	14.025	-29,1	7,6
	Toplam	26.297	-16,8	100,0	184.795	4,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Avrupa Birliği (AB): Fransa, Hollanda, Almanya, İtalya, İrlanda, Danimarka, Yunanistan, Portekiz, İspanya, Belçika, Lüksemburg, İsveç, Finlandiya, Avusturya, Malta, Estonya, Letonya, Litvanya, Polonya, Çekya, Slovakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Slovenya, Hırvatistan

Diğer Avrupa (AB hariç): Birleşik Krallık, İzlanda, Norveç, Lihtenştayn, İsviçre, Faroe Adaları, Andorra, Cebelitarık, Vatikan, San Marino, Arnavutluk, Ukrayna, Belarus, Moldova, Rusya Federasyonu, Bosna Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Karadağ, Sırbistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Kuzey Afrika: Ceuta, Melilla, Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Batı Sahra

Diğer Afrika: Sudan, Güney Sudan, Moritanya, Mali, Burkina Faso, Nijer, Çad, Cabo Verde, Senegal, Gambia, Gine-Bissau, Gine, Sierra Leone, Liberya, Kotdivuar, Gana, Togo, Benin, Nijerya, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Ekvator Ginesi, Sao Tome ve Prinsipe, Gabon, Kongo, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Ruanda, Burundi, Saint Helena, Angola, Etiyopya, Eritre, Cibuti, Somali, Kenya, Uganda, Tanzanya, Seyşeller, Britanya Hint Okyanus Toprakları, Mozambik, Madagaskar, Mauritius, Komorlar, Zambiya, Zimbabve, Malavi, Güney Afrika Cumhuriyeti, Namibya, Botswana, Esvatini, Lesotho

Kuzey Amerika: Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Grönland, Saint Pierre ve Miquelon

Orta Amerika ve Karayipler: Meksika, Bermuda, Guatemala, Belize, Honduras, El Salvador, Nikaragua, Kosta Rika, Panama, Anguilla, Küba, Saint Kitts ve Nevis, Haiti, Bahamalar, Turks ve Caicos Adaları, Dominik Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri Virjin Adaları, Antigua ve Barbuda, Dominika, Cayman Adaları, Jamaika, Saint Lucia, Saint Barthelemy, Saint Vincent ve Grenadinler, Britanya Virjin Adaları, Barbados, Montserrat, Trinidad ve Tobago, Grenada, Aruba, Curaçao, Bonaire, Sint Eustatius ve Saba, Sint Maarten (Hollanda kısmı)

Güney Amerika: Kolombiya, Venezuela, Guyana, Surinam, Ekvator, Peru, Brezilya, Şili, Bolivya, Paraguay, Uruguay, Arjantin, Falkland Adaları (Malvinas)

Yakın ve Orta Doğu: Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, Lübnan, Suriye, Irak, İran, İsrail, Filistin, Ürdün, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Yemen

Diğer Asya: Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan, Doğu Timor, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangladeş, Maldivler, Sri Lanka, Nepal, Butan, Myanmar, Tayland, Laos, Vietnam, Kamboçya, Endonezya, Malezya, Brunei, Singapur, Filipinler, Moğolistan, Çin, Kuzey Kore, Güney Kore, Japonya, Tayvan, Hong Kong, Makao

2023 yılı Haziran ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1,78 milyar \$ ile Almanya

2023 yılı Haziran ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %4,9 azalış ve 1,78 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %8,5 olarak gerçekleşmiştir. Haziran ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise ABD olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %14,3 oranında azalarak 1,33 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %6,4 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise İngiltere olmuştur. Bu ülkeye ihracat %16,1 azalarak 1,01 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ihracat içindeki payı ise %4,8 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Haziran 2023			Ocak-Haziran 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	1.780	-4,9	8,5	10.704	0,8	8,7
2	ABD	1.330	-14,3	6,4	7.388	-14,4	6
3	İngiltere	1.012	-16,1	4,8	5.945	-8,3	4,8
4	İtalya	1.010	-11,9	4,8	6.163	-6,7	5
5	Irak	987	-17,8	4,7	5.675	-10,6	4,6
6	Rusya Federasyonu	960	21,5	4,6	5.818	100,1	4,7
7	İspanya	902	-0,4	4,3	5.281	0,2	4,3
8	Fransa	894	-2,6	4,3	5.221	8,5	4,2
9	Romanya	602	-19,9	2,9	3.322	-9,6	2,7
10	BAE	599	19,8	2,9	3.087	22,8	2,5
11	Hollanda	573	-28,8	2,7	3.589	-14,6	2,9
12	Polonya	485	-2,7	2,3	2.842	-0,4	2,3
13	İsrail	483	-19,3	2,3	2.926	-21,3	2,4
14	Yunanistan	412	31,1	2	1.901	8,5	1,5
15	Belçika	365	-23,4	1,7	2.117	-16,0	1,7
16	Bulgaristan	311	-33,0	1,5	2.105	-13,1	1,7
17	Ukrayna	296	13,6	1,4	1.795	85,7	1,5
18	İran	288	12,3	1,4	1.442	-1,3	1,2
19	Mısır	267	-39,0	1,3	1.564	-39,2	1,3
20	Çin	265	5,8	1,3	1.532	-2,4	1,2
	Liste Toplamı	13.820	-9,1	66,1	80.416	-1,8	65,2
	Diğer	7.081	-13,2	33,9	42.961	-1,9	34,8
	Toplam	20.901	-10,5	100	123.377	-1,8	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2023 yılı Haziran ayında en fazla ithalat yapılan ülke 3,82 milyar \$ ile Çin

2023 yılı Haziran ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %4,1 artış ve 3,82 milyar \$ ile Çin olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %14,5 olarak gerçekleşmiştir. Haziran ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Rusya olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %41,5 oranında azalarak 2,98 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %11,3 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise Almanya olmuştur. Bu ülkeye ithalat %0,7 artarak 2,01 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ithalat içindeki payı ise %7,7 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Haziran 2023			Ocak-Haziran 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Çin	3.818	4,1	14,5	22.301	11,0	12,1
2	Rusya Federasyonu	2.981	-41,5	11,3	24.804	-10,6	13,4
3	Almanya	2.012	0,7	7,7	13.440	16,9	7,3
4	İsviçre	1.346	44,1	5,1	11.824	300,9	6,4
5	ABD	1.122	-16,0	4,3	7.576	-0,1	4,1
6	İtalya	1.122	-20,3	4,3	7.267	7,7	3,9
7	Fransa	878	24,7	3,3	5.659	29,5	3,1
8	İspanya	842	33,7	3,2	4.573	30,2	2,5
9	Güney Kore	691	-23,3	2,6	4.706	-3,7	2,5
10	BAE	667	81,9	2,5	4.740	147,0	2,6
11	Hindistan	632	-39,7	2,4	4.081	-31,2	2,2
12	Brezilya	436	-28,3	1,7	2.113	-23,0	1,1
13	İngiltere	425	-23,9	1,6	3.114	0,5	1,7
14	Japonya	410	-3,6	1,6	2.551	10,1	1,4
15	Belçika	329	5,6	1,3	2.254	-6,4	1,2
16	Polonya	324	-17,6	1,2	2.456	22,4	1,3
17	İran	298	-18,7	1,1	1.337	-29,8	0,7
18	Malezya	298	-25,3	1,1	2.020	-8,2	1,1
19	Çekya	287	20,4	1,1	1.833	33,5	1
20	Hollanda	286	-26,7	1,1	2.242	-5,6	1,2
	Liste Toplamı	19.204	-11,8	73	130.890	11,3	70,8
	Diğer	7.093	-27,8	27	53.905	-9,6	29,2
	Toplam	26.297	-16,8	100	184.795	4,2	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Haziran ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör Otomotiv Endüstrisi

2023 yılı Haziran ayında sektör bazında Otomotiv Endüstrisi 3,01 milyar \$ ihracat ve %16,7 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör olmuştur. Kimyevi Maddeler ve Mamulleri sektörü 2,37 milyar \$ ihracat ve %13,2 payla ikinci sırada yer almıştır. Hazırgiyim ve Konfeksiyon sektörü ise 1,66 milyar \$ ihracat ve %9,3 payla Haziran ayında en fazla ihracat gerçekleştiren üçüncü sektör olmuştur. Haziran ayında Türkiye ihracatının kilogram birim fiyatı bir önceki yılın aynı ayına göre %3,8 artışla 1,46 \$ olarak gerçekleşmiştir¹⁵.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı

Sıra	Sektör	Haziran 2023					Ocak-Haziran 2023				
		İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)	İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	3,01	8,68	16,72	8,02	14,74	17,34	13,68	16,08	7,95	13,62
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	2,37	-25,29	13,15	1,06	-15,77	14,59	-13,53	13,54	1,14	-3,88
3	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,66	-15,58	9,25	16,08	11,77	10,01	-7,16	9,29	15,74	9,96
4	Elektrik ve Elektronik	1,34	-1,23	7,45	4,95	0,22	7,93	8,04	7,35	5,25	12,48
5	Çelik	1,32	-42,12	7,35	1,01	-14,45	7,19	-39,18	6,67	1,11	-0,17
6	Demir ve Demir Dışı Metaller	1,09	-18,83	6,06	4,53	-7,07	6,50	-16,80	6,03	4,62	-3,68
7	Makine ve Aksamları	0,98	8,37	5,44	7,34	20,36	5,53	11,44	5,13	7,09	22,59
8	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohum ve Mam.	0,78	-21,44	4,33	1,01	-15,87	5,51	2,07	5,11	1,09	6,47
9	Tekstil ve Hammaddeleri	0,77	-21,29	4,29	4,30	-7,71	4,81	-10,63	4,46	4,38	-3,91
10	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	0,67	-16,72	3,70	1,49	2,66	3,98	-3,32	3,69	1,52	9,91
11	İklimlendirme Sanayii	0,62	-0,13	3,44	6,20	16,61	3,59	6,72	3,33	6,19	20,05
12	Madencilik Ürünleri	0,48	-18,61	2,69	0,19	1,38	2,82	-16,08	2,61	0,20	6,55
13	Mücevher	0,44	-17,34	2,44	380,34	-19,61	3,05	13,10	2,83	605,22	15,63
14	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,41	-20,88	2,30	0,15	-4,29	2,39	-15,41	2,22	0,17	20,74
15	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,33	16,54	1,86	41,89	-9,12	2,38	21,64	2,21	53,91	-3,30
16	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,29	-21,31	1,62	3,32	11,96	1,70	-17,32	1,57	3,07	12,79
17	Yaş Meyve ve Sebze	0,27	-6,87	1,52	0,83	-2,26	1,70	16,56	1,57	0,74	32,03
18	Halı	0,23	0,26	1,25	3,18	-3,33	1,28	-5,39	1,19	3,18	-3,56
19	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,19	83,31	1,03	6,65	21,51	0,68	-0,43	0,63	6,86	-30,96
20	Meyve Sebze Mamulleri	0,17	-6,59	0,95	1,05	5,99	1,07	-6,80	1,00	1,20	16,24
21	Deri ve Deri Mamulleri	0,16	-6,62	0,89	11,08	22,14	1,03	4,98	0,95	11,29	22,35
22	Fındık ve Mamulleri	0,12	7,13	0,66	6,18	11,44	0,84	1,28	0,78	6,36	13,93
23	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,11	-6,06	0,62	3,10	5,54	0,72	-3,80	0,67	3,18	-0,74
24	Tütün	0,08	2,60	0,45	8,45	27,74	0,46	27,59	0,42	7,96	21,40
25	Zeytin ve Zeytinyağı	0,02	8,32	0,44	2,10	20,82	0,12	13,26	0,52	2,04	22,51
26	Diğer Sanayi Ürünleri	0,01	-14,69	0,07	6,37	16,70	0,07	-2,06	0,06	6,52	18,69
27	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,01	-6,16	0,05	2,38	19,28	0,09	0,49	0,08	2,38	19,42
	Toplam (TİM Verileri)	17,99	-13,58	100,00	1,46	3,80	107,80	-5,36	100,00	1,57	18,34
	İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı	2,91	14,54	13,91	-	-	15,58	32,12	12,62	-	-
	Genel İhracat Toplamı	20,90	-10,52	100,00	-	-	123,38	-1,84	100,00	-	-

Kaynak: TİM

¹⁵ TİM, İhracat Rakamları

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı'

Haziran ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 2,7 milyar \$ ile 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı' yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %14,8 artmıştır. Bu ürün grubunu 'Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları' ürün grubundaki ihracat %9,9 artış ve 2,1 milyar \$ ile takip etmektedir. 'Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı' ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %3,8 artışla 1,3 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Haziran 2023		Ocak-Haziran 2023	
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.699	14,8	15.128	16,4
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.148	9,9	12.507	15,6
3	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.277	3,8	7.462	14,7
4	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.109	20,4	5.479	14,3
5	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.077	-26,4	6.851	-5,9
6	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	877	-13,7	5.134	-5,6
7	73	Demir veya çelikten eşya	871	-17,7	4.994	-5,8
8	39	Plastikler ve mamulleri	840	-25,1	5.265	-11,3
9	72	Demir ve çelik	782	-51,6	4.216	-51,0
10	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	693	-11,5	4.358	-0,3
11	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	457	-30,1	2.767	-25,9
12	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	445	-8,3	2.538	-3,8
13	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	428	-2,9	2.411	6,3
14	28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikler	318	-11,7	1.651	-0,3
15	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	318	-8,3	1.947	3,0
16	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	298	-21,1	1.609	-16,8
17	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	233	0,8	1.308	-5,6
18	74	Bakır ve bakırdan eşya	225	-11,4	1.399	-7,6
19	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar, hazır yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	219	-43,6	1.656	9,9
20	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	215	-1,0	1.404	-3,7
		Liste Toplamı	15.529	-10,1	90.084	-2,1
		Diğer	5.373	-11,8	33.293	-1,1
		Toplam	20.901	-10,5	123.377	-1,8

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu 'Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar'

Haziran ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 4,4 milyar \$ ile 'Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar' yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %45,3 azalmıştır. Bu ürün grubunu 'Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları' ürün grubundaki ithalat %6,4 artış ve 3 milyar \$ ile takip etmektedir. 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı' ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %69,3 artışla 2,6 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Haziran 2023		Ocak-Haziran 2023	
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	4.418	-45,3	36.078	-24,5
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	3.014	6,4	19.746	23,6
3	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.570	69,3	13.951	81,7
4	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	2.247	47,2	18.246	180,7
5	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	2.030	9,5	13.721	36,9
6	72	Demir ve çelik	1.981	-30,1	13.236	-21,1
7	39	Plastikler ve mamulleri	1.238	-32,6	8.509	-20,4
8	29	Organik kimyasal ürünler	698	-36,9	4.884	-19,9
9	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	457	4,0	3.148	25,6
10	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	448	-41,0	3.201	-27,0
11	74	Bakır ve bakırdan eşya	378	-26,6	3.569	30,1
12	10	Hububat	376	3,5	3.453	39,0
13	30	Eczacılık ürünleri	344	7,0	2.439	7,1
14	12	Yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, sanayi ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	341	-28,1	2.033	9,7
15	52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	316	-44,2	1.581	-43,3
16	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	316	97,0	1.582	11,7
17	73	Demir veya çelikten eşya	309	-9,6	1.990	9,2
18	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	274	-27,1	2.005	-5,0
19	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	239	-17,9	1.819	6,0
20	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	226	-42,6	1.639	-23,1
		Liste Toplamı	22.221	-16,4	156.830	4,7
		Diğer	4.076	-18,5	27.965	1,7
		Toplam	26.297	-16,8	184.795	4,2

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Yüksek teknolojili ürünlerin ihracatı Haziran ayında %0,8 arttı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Haziran ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %0,8 artışla ve %2,8 payla 0,56 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı ise %2,4 artışla ve %38 payla 7,57 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı geçen yıla kıyasla %22 azalışla ve %28,1 payla 5,59 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı bu dönemde %12,3 azalış ve %31 pay ile 6,18 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı

Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Haziran 2023			Ocak-Haziran 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	558	0,8	2,8	3.445	16,4	2,9
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	7.567	2,4	38,0	44.247	11,6	37,9
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	5.594	-22,0	28,1	32.182	-15,8	27,5
4	Düşük Teknolojili Ürünler	6.177	-12,3	31,0	36.962	-2,9	31,6
	Toplam	19.896	-10,2	100,0	116.836	-1,7	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Yüksek teknolojili ürünlerin ithalatı Haziran ayında %13,9 arttı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Haziran ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %13,9 artışla ve %10,3 payla 2,22 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı ise %0,4 azalışla ve %44 payla 9,49 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı geçen yıla kıyasla %10 azalışla ve %34,9 payla 7,54 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı bu dönemde %21,1 azalış ve %10,8 pay ile 2,34 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı

Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Haziran 2023			Ocak-Haziran 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	2.219	13,9	10,3	14.874	27,2	10,2
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	9.492	-0,4	44,0	60.684	13,1	41,6
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	7.539	-10,0	34,9	54.187	28,7	37,1
4	Düşük Teknolojili Ürünler	2.338	-21,1	10,8	16.168	5,0	11,1
	Toplam	21.588	-5,4	100,0	145.915	18,8	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tüketim Malları ihracatının payı %35,7 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2023 yılının Haziran ayında Yatırım (Sermaye) Malları ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %13 artış ve %12,7 pay ile 2,65 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ihracatı %17,5 azalış ve %50,2 payla 10,5 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ihracatı ise %7,7 azalış ve %35,7 payla 7,47 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Haziran 2023			Ocak-Haziran 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	2.652	13,0	12,7	15.066	13,6	12,2
2	Hammadde-Aramallar	10.501	-17,5	50,2	62.349	-7,2	50,5
3	Tüketim Malları	7.472	-7,7	35,7	44.146	0,6	35,8
4	Diğer	277	47,4	1,3	1.816	34,4	1,5
Toplam		20.901	-10,5	100,0	123.377	-1,8	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hammadde-Aramallar ithalatının payı %71,4 olarak gerçekleşti

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2023 yılının Haziran ayında Yatırım (Sermaye) Malları ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %19,8 artış ve %14,6 pay ile 3,83 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ithalatı %27 azalış ve %71,4 payla 18,78 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ithalatı ise %37,9 artış ve %13,8 payla 3,64 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Haziran 2023			Ocak-Haziran 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	3.832	19,8	14,6	24.493	33,9	13,3
2	Hammadde-Aramallar	18.782	-27,0	71,4	138.540	-4,8	75,0
3	Tüketim Malları	3.640	37,9	13,8	21.555	62,3	11,7
4	Diğer	42	180,7	0,2	207	56,3	0,1
Toplam		26.297	-16,8	100,0	184.795	4,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hizmet ihracatı 2023 yılı Ocak-Nisan döneminde 25,8 milyar \$'a yükseldi

Türkiye'nin hizmet ihracatı 2023 yılı Ocak-Nisan döneminde bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %22,6 artışla 25,8 milyar \$'a yükselmiştir. Hizmet ithalatı aynı dönemde %27,1 artışla 15,3 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde Türkiye'nin toplam hizmet ticareti hacmi %24,2 artışla 41,1 milyar \$'a yükselirken, hizmet ticareti fazlası ise %16,6 artış ile 10,6 milyar \$'a ulaşmıştır¹⁶.

¹⁶ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri [2](#)

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

Haziran ayında Enerji Fiyatları Endeksi %1,8 geriledi

Dünya Bankası tarafından yayınlanan küresel emtia fiyatları verilerine¹⁷ göre 2023 yılı Haziran ayında Enerji fiyatları endeksi bir önceki aya göre %1,8 azalmıştır. Yıllık bazda ise enerji fiyatları endeksi %45,1 düşmüştür. Doğalgaz fiyatları bir önceki aya göre %1,7 artarken, yıllık bazda azalış oranı %71,5 olmuştur. Ortalama petrol fiyatları ise aylık bazda %1,2 düşerken, geçen yılın Haziran ayına göre fiyatlar %37,3 azalmıştır.

Metal Emtia Fiyatları Endeksi %0,7 arttı

2023 yılı Haziran ayında metal fiyatları endeksi bir önceki aya göre %0,7 artmıştır. Yıllık bazda ise metal fiyatları endeksi %12,5 düşmüştür. Alüminyum fiyatları bir önceki aya göre %3,7 azalırken, yıllık bazda azalış oranı %14,8 olmuştur. Bakır fiyatları ise aylık bazda %2,2 yükselirken yıllık bazda fiyatlar %7 azalmıştır. Demir fiyatları aylık bazda %7,9 oranında artarken, yıllık bazda fiyatlar %13,2 oranında gerilemiştir.

Değerli Metal Emtia Fiyatları Endeksi %2,7 düştü

Değerli Metal emtia fiyatları endeksi Haziran 2023 döneminde aylık bazda %2,7 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın Haziran ayına göre endeks değeri %6,1 oranında yükselmiştir. Altın fiyatları aylık bazda 2023 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre %2,5 azalırken, gümüş fiyatlarında azalış oranı %3,5 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık bazda ise altın fiyatları %5,8 artmıştır. Gümüş fiyatları ise yıllık bazda %8,6 artmıştır.

Tarım Fiyat Endeksi %2,4 azaldı, Gıda Fiyat Endeksi %3,5 düştü

Haziran 2023 döneminde Gıda Emtia Fiyatları Endeksi aylık bazda %3,5 oranında azalırken, Tarım Fiyatları Endeksi %2,4 oranında azalmıştır. Yıllık bazda değerlendirildiğinde ise Gıda Emtia Fiyatları Endeksi %15,2 oranında düşmüş, Tarım Fiyatları Endeksi ise %12,9 oranında azalmıştır.

¹⁷ Dünya Bankası, Commodity Markets²

Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

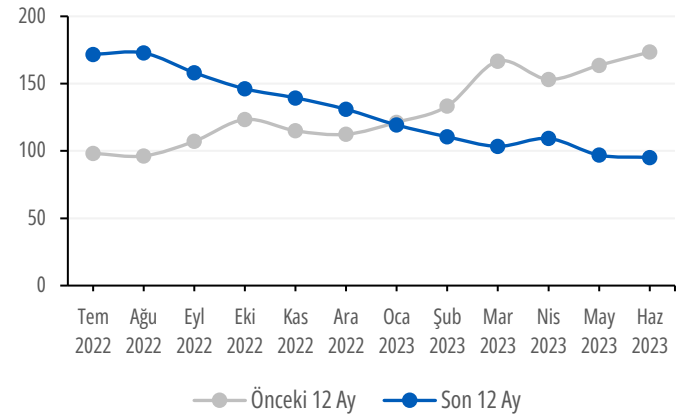
Ana grup emtia endeksleri ve temel emtia fiyatlarının Haziran 2023 dönemi itibarıyla değişimleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. "Yıllık" değişimler 2023 yılı Haziran ayındaki değerlerin bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama değişimini, "Aylık" değişimler ise 2023 yılı Haziran ayındaki değerlerin bir önceki aya göre ortalama değişimini ifade etmektedir.

Enerji Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-45,1 ↓ Aylık: %-1,8 ↓

Enerji fiyatları endeksi Haziran ayında bir önceki aya göre %1,8 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %45,1 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 172,8 ile Ağustos 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 95,2 ile Haziran 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Enerji Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

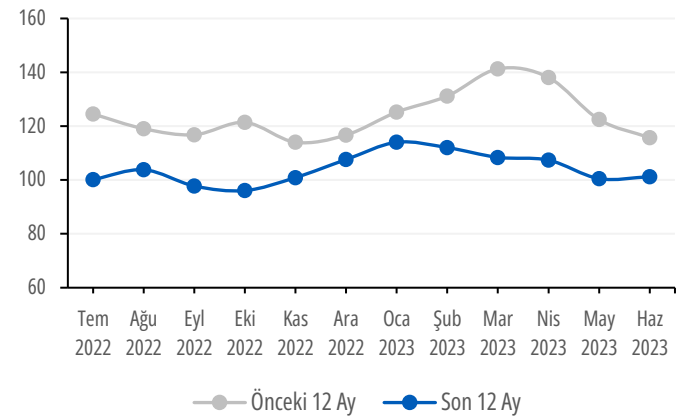

Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-12,5 ↓ Aylık: %0,7 ↑

Metal fiyatları endeksi Haziran 2023 döneminde aylık bazda %0,7 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %12,5 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 114 ile Ocak 2023 döneminde ulaşırken, 96,1 ile Ekim 2022 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

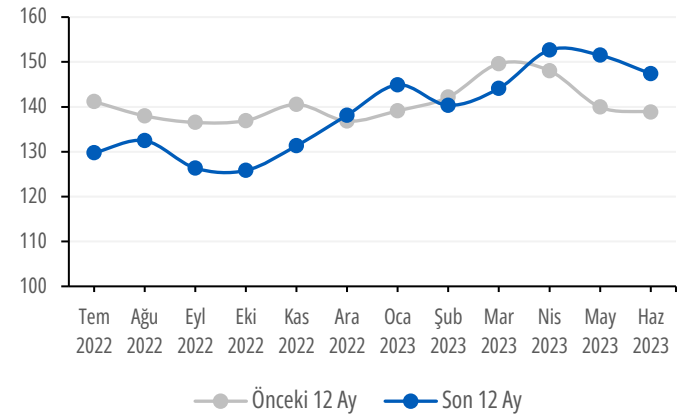

Değerli Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %6,1↑ Aylık: %-2,7↓

Değerli Metal fiyatları endeksi Haziran ayında bir önceki aya göre %2,7 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %6,1 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 152,7 ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 125,8 ile Ekim 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

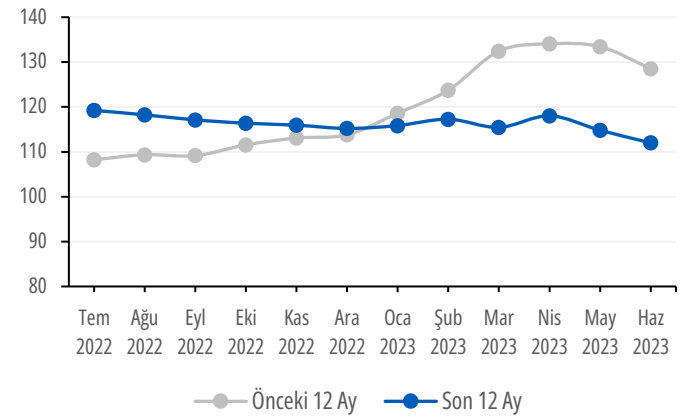

Tarım Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-12,9↓ Aylık: %-2,4↓

Tarım fiyatları endeksi Haziran ayında bir önceki aya göre %2,4 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %12,9 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 119,2 ile Temmuz 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 112 ile Haziran 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

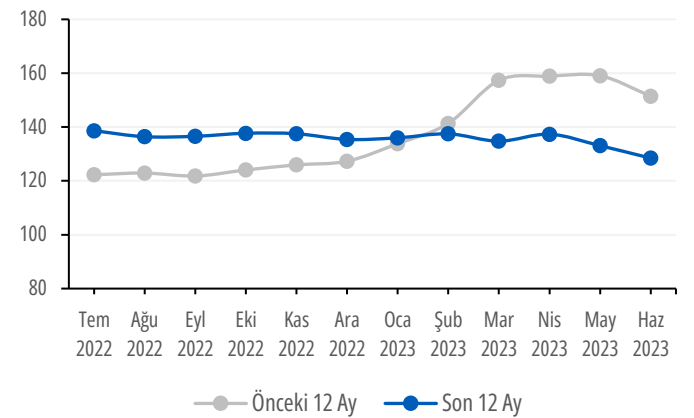

Gıda Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-15,2↓ Aylık: %-3,5↓

Gıda fiyatları endeksi Haziran ayında bir önceki aya göre %3,5 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %15,2 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 138,6 ile Temmuz 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 128,4 ile Haziran 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Gıda Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

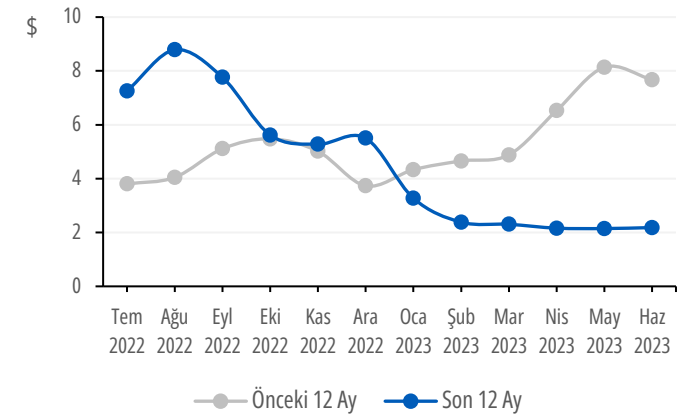

Doğalgaz Fiyatları

Yıllık: %-71,5↓ Aylık: %1,7↑

Haziran ayında doğalgaz fiyatları bir önceki aya göre %1,7 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %71,5 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 8,8 ile Ağustos 2022 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2,1 ile Mayıs 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

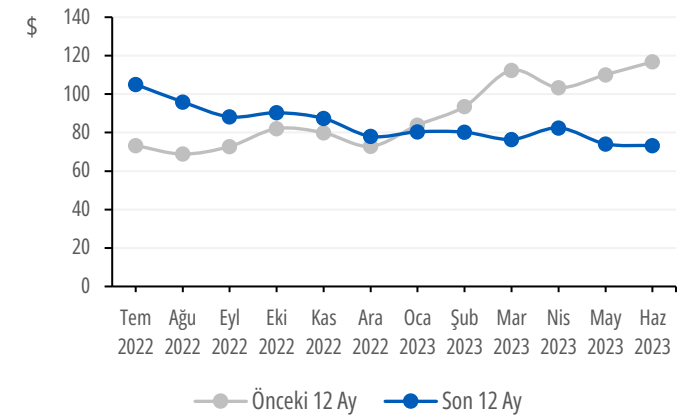

Petrol Fiyatları

Yıllık: %-37,3↓ Aylık: %-1,2↓

Haziran ayında petrol fiyatları bir önceki aya göre %1,2 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %37,3 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 105,1 ile Temmuz 2022 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 73,3 ile Haziran 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

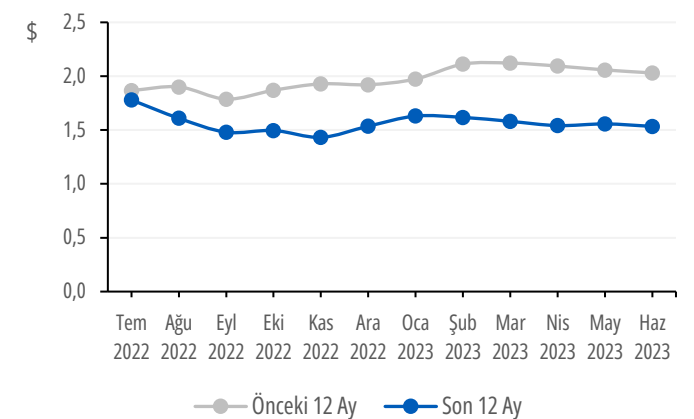

Kauçuk Fiyatları

Yıllık: %-24,4↓ Aylık: %-1,5↓

Haziran ayında kauçuk fiyatları bir önceki aya göre %1,5 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %24,4 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 1,78 ile Temmuz 2022 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1,43 ile Kasım 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Kauçuk Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

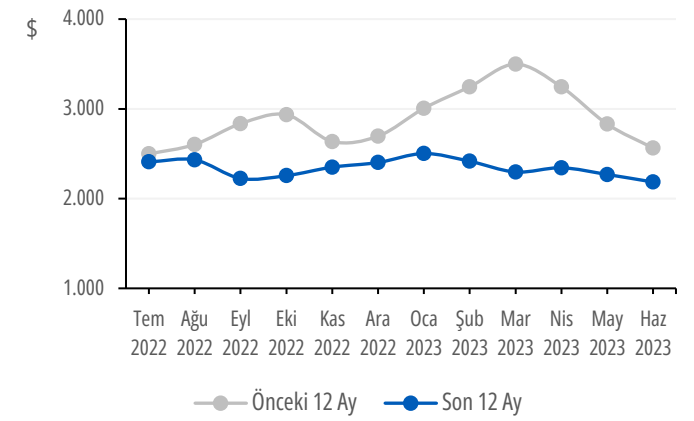

Alüminyum Fiyatları

Yıllık: %-14,8↓ Aylık: %-3,7↓

Haziran ayında alüminyum fiyatları bir önceki aya göre %3,7 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %14,8 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2.501,8 ile Ocak 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2.184,8 ile Haziran 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

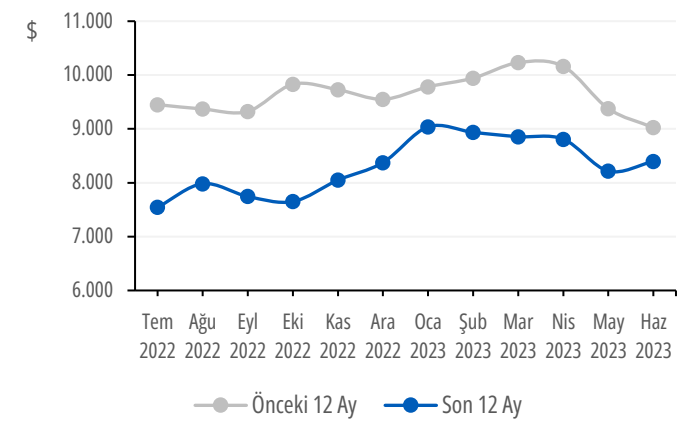

Bakır Fiyatları

Yıllık: %-7,0↓ Aylık: %2,2↑

Haziran ayında bakır fiyatları bir önceki aya göre %2,2 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %7 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 9.038 ile Ocak 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 7.544,8 ile Temmuz 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

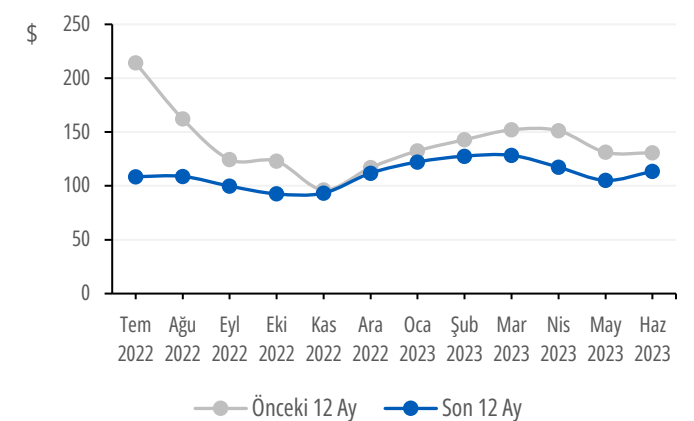

Demir Fiyatları

Yıllık: %-13,2↓ Aylık: %7,9↑

Demir fiyatları Haziran ayında bir önceki aya göre %7,9 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %13,2 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 128,4 ile Mart 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 92,6 ile Ekim 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

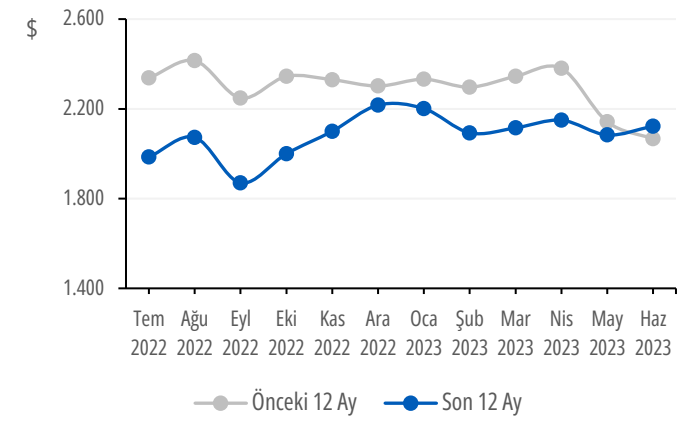

Kurşun Fiyatları

Yıllık: %2,7↑ Aylık: %1,9↑

Kurşun fiyatları Haziran ayında bir önceki aya göre %1,9 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %2,7 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2.216,5 ile Aralık 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 1.870,1 ile Eylül 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Kurşun Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

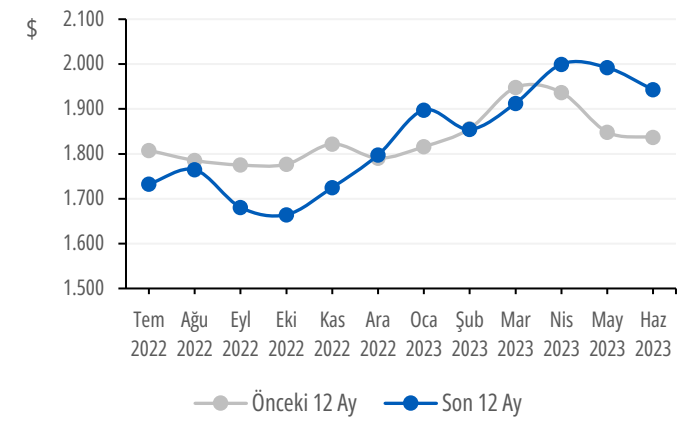

Altın Fiyatları

Yıllık: %5,8 Aylık: %-2,5↓

Haziran ayında altın fiyatları bir önceki aya göre %2,5 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %5,8 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 1.999,8 ile Nisan 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1.664,5 ile Ekim 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

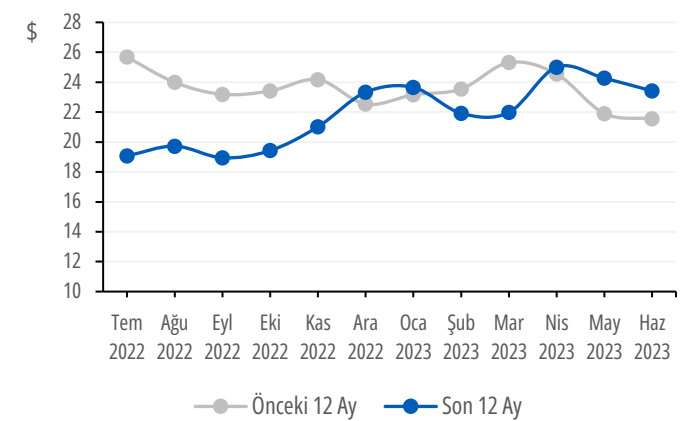

Gümüş Fiyatları

Yıllık: %8,6↑ Aylık: %-3,5↓

Gümüş fiyatları Haziran ayında bir önceki aya göre %3,5 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %8,6 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 25 ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 18,9 ile Eylül 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri

Emtia Endeksleri	2010 Baz Yıl	2021				2022				Oca.-Haz. 2022 Ort.	Oca.-Haz. 2023 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Haz. 2022	Haz. 2023	Yıllık Değ.(%)	May. 2023	Haz. 2023	Aylık Değ.(%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	77,0	87,0	100,6	116,9	140,5	163,4	167,6	138,8	151,9	105,8	-30,4	173,5	95,2	-45,1	96,9	95,2	-1,8
Metal	100	106,5	121,8	120,1	117,4	132,6	125,4	100,6	101,5	129,0	107,3	-16,8	115,7	101,2	-12,5	100,5	101,2	0,7
Değerli Metal	100	141,2	142,8	138,6	138,1	143,6	142,3	129,5	131,8	143,0	146,8	2,7	138,9	147,4	6,1	151,5	147,4	-2,7
Tarım	100	103,0	108,5	108,9	112,8	124,9	132,0	118,2	115,8	128,5	115,6	-10,0	128,5	112,0	-12,9	114,8	112,0	-2,4
Gıda	100	115,7	123,6	122,3	125,8	144,2	156,5	137,2	136,9	150,3	134,5	-10,5	151,5	128,4	-15,2	133,1	128,4	-3,5

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi

Değer: ABD Doları		2021				2022				Oca.-Haz. 2022 Ort.	Oca.-Haz. 2023 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Haz. 2022	Haz. 2023	Yıllık Değ.(%)	May. 2023	Haz. 2023	Aylık Değ.(%)
Emtia	Birim	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğalgaz*	mmBtu	3,4	2,9	4,3	4,7	4,6	7,4	7,9	5,5	6,0	2,4	-60,1	7,7	2,2	-71,5	2,1	2,2	1,7
Petrol**	varil	59,3	67,1	71,7	78,3	96,6	110,1	96,4	85,3	103,4	77,8	-24,7	116,8	73,3	-37,3	74,1	73,3	-1,2
Kauçuk	pound	2,34	2,19	1,85	1,91	2,07	2,06	1,62	1,49	2,06	1,58	-23,6	2,03	1,53	-24,4	1,56	1,53	-1,5
Alüminyum	ton	2.091	2.400	2.645	2.755	3.250	2.879	2.355	2.336	3.065	2.335	-23,8	2.563	2.185	-14,8	2.269	2.185	-3,7
Bakır	ton	8.477	9.706	9.382	9.703	9.985	9.521	7.758	8.025	9.753	8.709	-10,7	9.024	8.397	-7,0	8.217	8.397	2,2
Demir	ton	167,2	200,7	166,9	112,0	142,5	137,7	105,7	99,2	140,1	119,0	-15,0	130,7	113,5	-13,2	105,2	113,5	7,9
Kurşun	ton	2.014	2.128	2.333	2.326	2.325	2.196	1.976	2.105	2.260	2.128	-5,9	2.066	2.123	2,7	2.084	2.123	1,9
Altın	ons	1.798	1.815	1.789	1.796	1.873	1.874	1.726	1.729	1.874	1.933	3,2	1.837	1.943	5,8	1.992	1.943	-2,5
Gümüş	ons	26,3	26,7	24,3	23,4	24,0	22,7	19,2	21,3	23,3	23,4	0,2	21,6	23,4	8,6	24,3	23,4	-3,5

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
  - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
  - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
  - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
  - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
  - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.
- Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır

Türkiye ile BAE Arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması

3 Mart 2023 tarihinde Birleşik Arap Emirlikleri'nin Abu Dabi şehrinde imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması (KEOA)" 1 Eylül 2023 itibarıyla yürürlüğe girecektir¹⁸. Anlaşma kapsamında iki ülke tarafından anlaşmanın ekleri olarak sunulan Tarife Taahhüt Cetvelleri listelerinde yer alan GTİP'lerde sınıflandırılan ürün gruplarına yönelik gümrük vergileri kaldırılmaktadır.

BAE, Türkiye için önemli bir ticari ortak olmasının yanı sıra Körfez ülkeleri içerisinde de önemli bir yere sahiptir. Ticari alanda beklentileri artıran anlaşmanın ayrıca önemli bir ortaklık zemini de oluşturacağı düşünülmektedir. Özellikle hizmetler ticareti alanında artış beklentisi bulunmaktadır. BAE ile dış ticarete Türkiye net ihracatçı konumda olup, 304 milyon \$'lık bir dış ticaret fazlasına sahiptir. Anlaşma ile iki ülke arasındaki ticaret hacminin 25 milyar \$'a yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Anlaşma kapsamında öne çıkan hususlar aşağıdaki listede sunulmaktadır.

- BAE dış ticarete ihracat fazlası vermektedir. GSYH'sının %49,5'ini sanayi, %49,82'ini hizmetler oluşturmaktadır. Ülke tarıma elverişli olmayıp zengin petrol yataklarına sahiptir.
- BAE, Türkiye'nin körfez coğrafyasındaki en büyük ticaret ortağı konumundadır. Bölgedeki liberal ticaret yatırımlarına en açık ülkedir.
- İş yapma kolaylığı sıralamasında 16., doğrudan yabancı yatırım girişlerini çekme kabiliyetiyle dünyada 19. sırada yer almaktadır.
- Birleşik Arap Emirlikleri Hindistan, Endonezya ve İsrail gibi ülkelerle KEOA imzalamıştır. Tayland ve Kamboçya gibi Güneydoğu Asya ülkeleri ile de müzakereleri sürdürmektedir.
- BAE 2022 yılında yaklaşık 163 milyar \$'lık yeniden ihracat (re-export) gerçekleştirmiştir. İhracatında Asya ülkeleri önemli bir yer tutmaktadır. BAE'nin ihracatında Türkiye %1,9 pay ile 11. sırada yer almaktadır. İthalatında ise %2,7 pay ile 10. sırada bulunmaktadır. Petrol ve benzeri ürünler ülke ihracatında önemli yer tutmaktadır. İthalatta ise telefonlar, altın ve motorlu araçlar öne çıkmaktadır.
- Türkiye ile BAE arasındaki ticaret hacmi 2022 yılında 10 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. BAE bir re-export ülkesi olduğu için ihracatı yüksek görünmektedir.

¹⁸ Ticaret Bakanlığı, Onayı Süreci Tamamlanan STA'lar [2](#)

- BAE'nin Türkiye'de faaliyet gösteren şirket sayısı 586'dır. 2002-2022 arasında Türkiye'ye yatırım tutarı toplam 4,8 milyar \$'dır.
- KEOA kurallarına bakıldığında AB seviyesinde teknik engellerin karşılıklı ortadan kaldırılması yolunda adımlar atılmıştır. Sağlık ve bitki sağlığı önlemleri ile tarım ticareti şeffaf bir yapı kazanmıştır. Hizmet ticareti, dijital ticaret ve yatırımın kolaylaştırılması fasılları kapsamında pazara giriş garantisi ve birçok kolaylık sağlanmaktadır. Fikri ve sınai mülkiyet hakları altyapısı güçlendirilmiştir. Üst düzey anlaşmazlıkların halli mekanizması ile olası anlaşmazlıklarda şeffaf, öngörülebilir uzlaşının yolu açılmıştır.
- Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle iki ülkenin mal ticaretinin %80'den fazlasını tercihli ticaret kapsamına alınmış olacaktır.
- Türkiye açısından tüm satırların %18'i hariçte tutulmuş; tüm satırların %63,5'inde anlaşmanın yürürlüğe girişi ile beraber gümrük vergilerinin sıfırlanması kabul edilmiştir. BAE bakımından tüm satırların %15,6'sı hariçte bırakılmış, tüm satırların %77,5'inde anlaşmanın yürürlüğe girişi tarihi itibarıyla gümrük vergilerinin sıfırlanması kabul edilmiştir.
- Müzakereler iki alanda gerçekleştirilmiştir. Disiplinlerin geliştirilmesi, belirli kurallar getirilmesiyle her iki ülkedeki hizmet sunucularının daha öngörülebilir ve mümkün olduğunca ayrımcı olmayan bir ortamda ticaretlerini sürdürebilmesi, belli kolaylıklarla bu faaliyetleri yürütmeleri amaçlanmıştır. Bu kural ve disiplinlerle asgari bir seviye belirlenmektedir. İkinci alan ise verilen karşılıklı taahhütler vasıtasıyla pazara giriş ve ulusal muamele yönünden verilen taahhütlerdir. Böylece daha sağlıklı, öngörülebilir ve şeffaf bir ticaret ortamı yaratılabilmektedir.
- Türkiye ile BAE arasında hizmet ihracatı 2021 yılında 796,2 milyon \$, ithalatı ise 491,8 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Türkiye net hizmet ihracatçısı konumundadır. Anlaşma kapsamında hizmet ticareti, dijital ticaret ve yatırımların kolaylaştırılması kapsamında karşılıklı taahhütler verilmiştir.
- Gerçek kişilerin dolaşımı eki ile hizmet sunucularının tabi olduğu vize, çalışma izni gibi ülkeye giriş ve geçici kalışına ilişkin başvuru süreçlerinin kolaylaştırılması kapsamında çok girişli vize, istenilen belgelerin ve ücretlerin istenilen amacıyla orantılı olması gibi çeşitli kolaylıklar sağlanmaktadır.
- Taşımacılık ve yardımcı hizmetler ekiyle taşımacılık sektöründe, üçüncü ülke taşımaları hariç ikili ve transit taşımalarda kotaların kaldırılması, geçiş ücretlerinin kaldırılması gibi kolaylıklar sağlanmıştır. Özellikle Türkiye'deki taşımacıların BAE'ye yönelik ayrıcalıklı bir konum elde etmesine yönelik hareket edilmiştir.
- Dijital ticaret faslı ile e-ticarete ilişkin hükümler getirilmiştir (kağıtsız ticaret, çevrimiçi tüketicilerin korunması, kişisel verilerin korunması, e-fatura ve elektronik ödemeler vb.)
- Yatırımların kolaylaştırılması faslı genel olarak yatırımcıların ticari faaliyetlerinin daha şeffaf ve öngörülebilir bir ortamda gerçekleştirebilmesine olanak sağlayan iyi yönetim hükümlerini içermektedir.
- Pazara girişte yabancı şirketlerin BAE'de arazi ve gayrimenkul edinmesine engel getiren hüküm yumuşatılmıştır. %49 oranındaki yabancı sermaye kısıtı, KEOA kapsamında pek çok sektör bazında yükseltilmiş veya kaldırılmıştır.
- BAE, KEOA kapsamında GATS taahhüt listesinde yer almayan pek çok yeni sektör ve alt sektörde taahhüt üstlenmiştir. Bunlar; mesleki hizmetler, posta hizmetleri, telekomünikasyon hizmetleri, görsel-işitsel hizmetler (yayıncılık hariç), dağıtım hizmetleri, eğitim hizmetleri, sigortacılık hizmetleri, seyahat acenteleri ve tur operatörlüğü hizmetleri, eğlence hizmetleri ile taşımacılık ve taşımacılığa yardımcı hizmetlerdir.

- Türkiye, GATS taahhütlerinin ötesinde mesleki hizmetler, bilgisayar hizmetleri, ar-ge hizmetleri, görsel-işitsel hizmetler (yayıncılık hariç), dağıtım hizmetleri ve taşımacılığa yardımcı hizmetler sektör ve alt sektörlerinde taahhüt üstlenmiştir. BAE'nin imzaladığı en kapsamlı anlaşmadır.

Menşe yönetmeliği anlaşmanın 1 Eylül 2023 tarihinde yürürlüğe girmesiyle resmi gazete yayınlanmış olacaktır. Eşyanın bu anlaşma kapsamında tercihli ticaretten yararlanması için TR-BAE menşe ispat belgesi ve menşe beyanı olmak üzere iki adet menşe belgesi bulunmaktadır.

Yönetmelikte yer alan ikili menşe kümülasyonuna göre iki taraf ülke birbirlerinin girdilerine işlem geçirerek ülkesinin menşesini kazandırabilecektir. Eğer bu ürünün üretiminde üçüncü ülke girdisi kullanıldıysa o zaman izlenmesi gereken kurallar anlaşmanın "Ek-2" başlıklı ekinde yer alan listede belirtilmektedir.

Anlaşma menşe kurallarına bakıldığında doğrudan nakliyat kuralı geçerlidir. Ülkesellik ilkesi mevcuttur. Geri ödeme yasağı bulunmamaktadır. Farklı bir hüküm olarak da hariçte işleme imkanı vardır. Eşyanın %10'una kadar iki ülke dışında üçüncü ülke tarafında işleme tabi tutulup taraf ülkelere ithalatlar gerçekleştirilebilir.

Türkiye ile BAE arasındaki Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması ile ilgili tüm metin ve listelere Ticaret Bakanlığı internet sitesinde ilgili bölümden erişilebilmektedir¹⁹.

¹⁹ Ticaret Bakanlığı, Onayı Süreci Tamamlanan STA'lar [2](#)

Section 232

Çelik ve Alüminyum Tarifeleri

ABD eski Başkanı Trump 1962 Ticareti Genişletme Yasası'nın 232. Bölümü (Section 232) kapsamında milli güvenliğe tehdit gerekçesiyle çelik ve alüminyum ürünleri ithalatına ilave tarifeler getirmiştir. 23 Mart 2018'de ABD çelik ithalatına %25, alüminyum ithalatına %10 oranında ilave tarife yürürlüğe konulmuştur. Kanada ve Meksika dahil olmak üzere ABD'nin birçok büyük tedarikçisi söz konusu alüminyum ve çelik tarifelerinden kısmen ya da tamamen muaf tutulmuştur. Çoğu zaman söz konusu muafiyetler ülkeden ülkeye göre değişmekte olup muhtelif çelik ve alüminyum ürünlerine de duruma göre istisnalar getirilmiştir.²⁰

Çelik Ürünleri

Kanada ve Meksika'dan gerçekleştirilenler hariç olmak üzere 23 Mart 2018'de çelik ürünleri²¹ ithalatına %25'lik ek tarife yürürlüğe girmişti. Yürürlük tarihinden evvel mevcut güvenlik ilişkileri ve ithalatla ilgili milli güvenlik endişelerini gidermeye yönelik müzakerelerin devam etmesi sebebiyle Arjantin, Avustralya, Brezilya, AB üye devletleri ve Güney Kore menşei ithal çeliğin söz konusu tarifelerden muaf tutulduğu duyurulmuştu. Ardından bu ülkelere tanınan istisnalara ya devam edilmemiş ya da yerine kota (quota) veya tarife kontenjanı (tariff-rate quotas-TRQ) getirilmiştir. Kota (quota) getirilen ülkeler Section 232 tarifelerinden muaf tutulmakla beraber bu ülkelerden ithal edilen toplam miktar sınırlandırılmıştır. Tarife kontenjanı (TRQ) getirilen ülkelere yapılan ithalatta ise belirlenen miktar Section 232 tarifelerinden muaf tutulmuş; bu miktarı aşan kısım ise tarifelere tabi bırakılmıştır.

²⁰ USITC, Economic Impact of Section 232 and 301 Tariffs on US Industries [2](#) s.19, 21,22

²¹ The President's initial proclamation imposed an additional tariff of 25 percent ad valorem on U.S. imports of covered steel articles, except those originating in Canada and Mexico, effective March 23, 2018. The steel articles subject to these higher tariffs included: iron and nonalloy steel mill products (provided for in HTS subheadings 7206.10 through 7216.50, 7216.99, and 7217.10 through 7217.90); stainless steel mill products (provided for in HTS subheadings 7218.10 through 7223.00); alloy steel mill products (provided for in HTS subheadings 7224.10 through 7229.90); sheet piling (provided for in HTS subheading 7301.10), railway rails (provided for in HTS subheading 7302.10), and certain railway track accessories (provided for in HTS subheadings 7302.40 through 7302.90); and tubes, pipes, and hollow profiles (provided for in HTS subheadings 7304.10 through 7306.90).

Ülke ve Bölgelere Göre Tarife Kronolojisi ve Ülke Muafiyetleri

- Arjantin ve Brezilya 23 Mart 2018'de yürürlüğe giren tarifelerden muaf tutulmuş; 1 Haziran 2018'den itibaren ise söz konusu ülkelere kota getirilmiştir.
- 23 Mart 2018'de tarifelerin getirilişinden itibaren tarifelerden muaf tutulan tek partner Avusturalya olmuştur. Kota veya tarife kontenjanı uygulamalarına da gidilmemiştir.
- Kanada ve Meksika için ilk tanınan muafiyetler kaldırılmıştır. 20 Mayıs 2019'da yeniden yürürlüğe konulmuştur.
- AB üye ülkeler için başlangıçta verilen muafiyetler 1 Haziran 2028 itibariyle devam ettirilmemiştir. 1 Ocak 2022 yılında yürürlüğe girerek her bir AB üye ülkesi için iki yıllığına tarife kontenjanı getirilmiştir. Vergisiz kota uygulaması için ergitilmiş ham çeliğin tamamen AB üye ülke içinde üretilmesi koşulu (melt and pour requirement) getirilmiştir.
- Güney Kore ilk başta 23 Mart 2018 tarihinde yürürlüğe giren tarifelerden muaf tutulsa da 1 Haziran 2018'den beri kotaya tabidir.
- Türkiye için tarife oranı 13 Ağustos 2018 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere geçici olarak %50'ye çıkarılmıştır. 21 Mayıs 2019'da bu oran %25'e düşürülmüştür.²²
- Birleşik Krallık AB'den çıktıktan sonra tarifelere tabi kalmaya devam etmiştir. Aynı zamanda ABD ile karşılıklı olarak misilleme ve milli güvenlik tarifelerini kaldırmak üzere müzakere etmiştir.
- 1 Nisan 2022 tarihinden başlayarak kota getirilmiş; Japonya'dan yıllık 1,25 milyon tona kadar çelik ithalatındaki %25'lik tarife kaldırılmıştır. Alüminyuma uygulanan %10'luk tarife ise kalmıştır.²³
- ABD Ukrayna'dan çelik ithalatı tarifelerini de bir yıllık süreyle geçici olarak askıya almıştır.²⁴

Çelik Kotaları

1 Haziran 2018'de yürürlüğe girerek ABD'nin Arjantin, Brezilya ve Güney Kore'den çelik ithalatına yıllık kota getirilmiştir. 1 Temmuz 2018'den itibaren bu üç ülkeden herhangi bir çeyrekte ithal edilen miktarın yıllık toplam kotanın %30'unu geçmeme kuralı (the 30 percent rule) getirilmiştir. ABD Gümrük ve Sınır Koruması (The U.S. Customs and Border Protection-CBP) 54 kota kategorisi²⁵ kapsamındaki çelik ürünleri ithalatını çeyreklik bazda izlemektedir. 2022'nin ilk çeyreğinde CBP Arjantin'den çelik ürünleri için 54.258 ton; Brezilya'dan 1.260.352 ton, Güney Kore'den 791.316 ton kota açıklamıştır. CBP verisine göre 2022'nin sonunda Güney Kore tüm kategorilerdeki yıllık kota hacminin %96,5'ünü; Brezilya %56,7'sini; Arjantin %47,0'ını doldurmuştur. 2022'de AB ülkeleri tüm kategorilerde yıllık toplam tarife kotalarının yaklaşık %59,1'ini doldurmuştur.²⁶

ABD 1 Haziran 2022'de Birleşik Krallık'tan çelik ithalatının yıllık 500.000 tona kadar olan kısmı için 232 tarifelerini askıya almıştır. Buna karşılık Birleşik Krallık da ABD'nin bourbon, tarımsal ve diğer ürünlere karşı koyduğu misilleme niteliğindeki tarifelerini 1 Haziran itibariyle kaldırmayı kabul etmiştir.²⁷

²² USITC, Economic Impact of Section 232 and 301 Tariffs on US Industries [2](#) s.54, 55.

²³ Financial Times, US and Japan reach deal to roll back Trump-era steel tariffs [2](#)

²⁴ USDOC, Raimondo Announces Temporary Suspension of 232 Tariffs on Ukraine Steel [2](#)

²⁵ Harmonized Tariff Schedule (HTS) subheadings 9903.80.65–9903.80.99 and 9903.81.01–9903.81.19

²⁶ USITC, Economic Impact of Section 232 and 301 Tariffs on US Industries [2](#) s. 56

²⁷ Financial Times, US agrees to ease tariffs on UK steel and aluminium imports [2](#)

Türev Çelik Ürünleri

8 Şubat 2020'den itibaren yürürlükte olmak üzere mevcut 232 tarifelerinin kapsamı diğer alüminyum türev ürünlerine genişletilmiştir. Türev çelik eşyalarına %25 tarife getirilmiştir.²⁸ Arjantin, Avustralya, Brezilya, Kanada, Meksika, Güney Kore menşeli bazı türev çelik ürünleri²⁹ söz konusu 8 Şubat 2020'de yürürlüğe giren ek tarifelerden özellikle muaf tutulmuştur. Ayrıca AB üye ülkeler de 1 Ocak 2022 itibarıyla söz konusu tarifelerden muaf tutulmuştur.

Alüminyum Ürünleri

Kanada ve Meksika'dan gerçekleştirilenler hariç olmak üzere 23 Mart 2018'de alüminyum ürünleri³⁰ ithalatına %10'luk ek tarife yürürlüğe girmiştir. Yürürlük tarihinden evvel mevcut güvenlik ilişkileri ve ithalatla ilgili milli güvenlik endişelerini gidermeye yönelik müzakerelerin devam etmesi sebebiyle Arjantin, Avustralya, Brezilya, AB üye devletleri ve Güney Kore menşeli ithal alüminyumun söz konusu tarifelerden muaf tutulduğu duyurulmuştu. Ardından bu ülkelere tanınan istisnalar ya kaldırılmış ya da yerine kota veya tarife kontenjanı (tariff-rate quotas-TRQ) getirilmiştir. Kota (quota) getirilen ülkelere alüminyum ithalatı Section 232 tarifelerinden muaf tutulmakla beraber bu ülkelere ithal edilen toplam miktar sınırlandırılmıştır. Tarife kontenjanı (TRQ) getirilen ülkelere yapılan alüminyum ithalatında ise belirlenen kümülatif miktar Section 232 tarifelerinden muaf tutulmuş; bu miktarı aşan kısma ise tarifeler uygulanmıştır.

Ülke ve Bölgelere Göre Tarife Kronolojisi ve Ülke Muafiyetleri

- Arjantin ilk başta 23 Mart 2018'de yürürlüğe giren tarifelerden muaf tutulduktan sonra 1 Haziran 2018'den itibaren kotaya tabi kılınmıştır.
- Avustralya 23 Mart 2018'de tarifelerin getirilişinden itibaren tarifelerden sürekli olarak muaf tutulmuş tek ticaret ortağıdır.
- İlk tanınan muafiyetleri müteakip Brezilya 1 Haziran 2018; Güney Kore 1 Mayıs 2018'den itibaren tarifelere tabi olmuştur.
- 1 Haziran 2018'de yürürlüğe giren tarifelerden muaf tutulan Kanada ve Meksika'nın muafiyetleri kaldırılmıştır. Söz konusu ülkelere mutabık kalınması ardından muafiyetleri 20 Mayıs 2019'da yeniden getirilmiştir. Ancak 16 Ağustos 2020'de alışımlı olmayan işlenmemiş alüminyum (nonalloyed unwrought aluminum) ithalatı için Kanada'ya sağlanan muafiyet kaldırılmıştır. Söz konusu alışımlı olmayan işlenmemiş alüminyum ithalatının azaltılması için mutabık kalınması ardından 1 Eylül 2020 itibarıyla Kanada'dan ithalat yeniden tarifeden muaf tutulmuştur.
- Tanınan ilk muafiyetlerden sonra her bir AB üyesi 1 Haziran 2018'de tarifelere tabi kılınmıştır. 1 Ocak 2022 yılında yürürlüğe girmek üzere her bir AB üye ülkesine iki yıllık tarife kontenjanı

²⁸ Derivative steel articles (enumerated in annex II to the Proclamation) subject to the 25 percent ad valorem tariffs include the following: nonthreaded fasteners (HTS subheading 7317.00.30 and HTS statistical reporting numbers 7317.00.5503, 7317.00.5505, 7317.00.5507, 7317.00.5560, 7317.00.5580, and 7317.00.6560); bumper stampings for certain motor vehicles (HTS subheading 8708.10.30); and body stampings for agricultural tractors (HTS subheading 8708.29.21).

²⁹ HTS subheading 9903.80.03

³⁰ The HTS tariff classifications for the aluminum articles subject to these national security tariffs included unwrought aluminum (HTS heading 7601), semifinished wrought aluminum (HTS headings 7604 through 7608), aluminum fittings (HTS heading 7609), and aluminum castings (HTS statistical reporting number 7616.99.5160) and aluminum forgings (HTS statistical reporting number 7616.99.5170), including any subsequent revisions to these HTS classifications

getirilmiştir. Vergisiz kota uygulamasından yararlanmak için AB üye ülkelerin sertifika³¹ sunması gerekmektedir.

- AB üye ülkesiyle AB'nin muafiyetleri devam etmezken Birleşik Krallık tarifelere tabiydi. AB'den çıktıktan sonra da Birleşik Krallık tarifelere maruz kalmıştır. Öte yandan ABD ile karşılıklı olarak milli güvenlik ve misilleme niteliğindeki tarifelerin kalkması için görüşmektedir.³²
- ABD 10 Mart 2023 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek şekilde Rusya'da üretilmiş alüminyum parçaları ve alüminyum türev ürünleri ithalatına %200 gümrük vergisi getireceğini duyurmuştur.³³ 10 Nisan 2023 tarihinden itibaren ise Rusya primer alüminyum ithalatına %200 gümrük vergisi getireceğini duyurmuştur.³⁴

Alüminyum Kotaları

Başkan 1 Haziran 2018'de yürürlüğe girecek şekilde ABD'nin Arjantin'den alüminyum eşyaları ithalatına yıllık kota koymuştur. Her bir çeyrekteki ithal edilen miktar yıllık toplam kotanın %30'unu aşmaması gerekmektedir. CBP işlenmemiş alüminyum³⁵ ve yarı işlenmiş alüminyum³⁶ için çeyreklik bazda ithalatı takip etmektedir. 2022'nin ilk çeyreğinde Arjantin'den 50.898 ton işlenmemiş alüminyum ve 3.384 ton işlenmiş alüminyum için kota açıklamıştır. CBP verisine göre 2022 yılı sonunda Arjantin işlenmemiş alüminyum kotasının %77,3'ünü yıllık yarı işlenmiş alüminyum kotasının %75,3'ünü kullanmıştır. 2022 yılında AB ülkeleri toplam yıllık kota hacminin yaklaşık olarak %65,1'ini doldurmuştur.

ABD 1 Haziran 2022'de Birleşik Krallık'tan alüminyum ithalatının yıllık 21.600 tona kadar olan kısmı için tarifeleri askıya almıştır. Buna karşılık Birleşik Krallık da ABD'nin bourbon, tarımsal ve diğer ürünlere karşı koyduğu misilleme niteliğindeki tarifelerini 1 Haziran itibarıyla kaldırmayı kabul etmiştir.³⁷

Türev Alüminyum Ürünleri

8 Şubat 2020'de yürürlüğe girmek üzere mevcut Section 232 tarife kapsamına belli türev alüminyum³⁸ ürünleri de eklenmiştir. Arjantin, Avustralya, Kanada ve Meksika'dan ithal edilen söz konusu türev alüminyum ürünleri tarifeden muaf tutulmuştur. AB üye ülkeler de söz konusu ek tarifelerden³⁹ muaf tutulmuştur.

³¹ Söz konusu sertifika (certificate of analysis) alüminyum ürününün ham madde girdisinin kaynağı, içerik analizi ve teknik özelliklerini göstermekte olup sertifikanın amacı ve içeriği belirtilmemiştir. Ayrıca AB ve ABD'nin küresel çelik ve alüminyum düzenlemelerine (global steel and aluminum arrangements) dair müzakerelerin 31 Ekim 2023'e kadar tamamlanması beklenmektedir.

³² USITC, Economic Impact of Section 232 and 301 Tariffs on US Industries [s.58-60](#).

³³ The White House, A Proclamation on Adjusting Imports of Aluminum Into the United States [s.1](#)

³⁴ Reuters, U.S. to impose 200% tariff on aluminum from Russia - White House [s.1](#)

³⁵ HTS subheading 9903.85.05

³⁶ HTS subheading 9903.85.06

³⁷ Financial Times, US agrees to ease tariffs on UK steel and aluminium imports [s.1](#)

³⁸ Derivative aluminum articles (enumerated in annex I to the Proclamation) subject to the 10 percent ad valorem tariffs include: stranded wires, cables, and plaited bands (HTS subheadings 7614.10.50, 7614.90.20, 7614.90.40, and 7614.90.50); bumper stampings for certain motor vehicles (HTS subheading 8708.10.30); and body stampings for agricultural tractors (HTS subheading 8708.29.21).

³⁹ HTS subheading 9903.85.03

Section 232 Çelik ve Alüminyum İthalatı Tarife Kapsamı

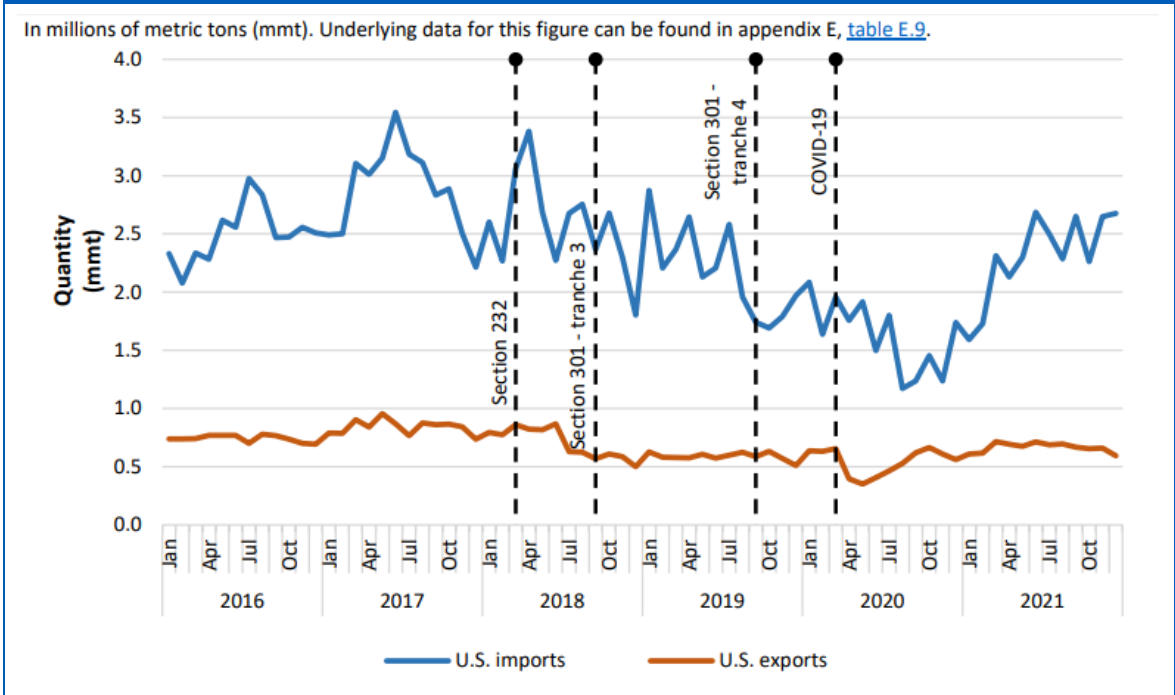
Products	HTS headings/subheadings/statistical reporting numbers	232 tariff rate (percentage)
Steel mill products	7206, 7207, 7218, 7224, 7208, 7209, 7210, 7211, 7212, 7213, 7214, 7215, 7216 (except for 7216.61.00, 7216.69.00, and 7216.91.00), 7217, 7219, 7220, 7221, 7222, 7223, 7225, 7226, 7227, 7228, 7229, 7301.10.00, 7302.10, 7302.40.00, 7302.90.00, 7304, 7305, 7306	25
Derivative steel articles	7317.00.30, 7317.00.5503, 7317.00.5505, 7317.00.5507, 7317.00.5560, 7317.00.5580, 8708.10.3020, 8708.29.2120	25
Unwrought aluminum	7601	10
Wrought aluminum products	7604, 7605, 7606, 7607, 7608, 7609, 7616.99.5160, 7616.99.5170	10
Derivative aluminum articles	7614.10.50, 7614.90.20, 7614.90.40, 7614.90.50, 8708.10.3030, 8708.29.2130	10

Kaynak: ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu (USITC)

ABD Çelik ve Alüminyum Ticareti

ABD çelik ithalatı 2016-2021 yılları arasında genel olarak volatildi. 2017'deki artıştan sonra 2021'deki toparlanmaya kadar aşağı yönlü trend izlemiştir. Sanayi sektör temsilcileri genellikle çelik ithalatının azalışını Section 232 kota ve tarifeleri ile birlikte antidamping ve telafi edici vergilere bağlamaktadır.

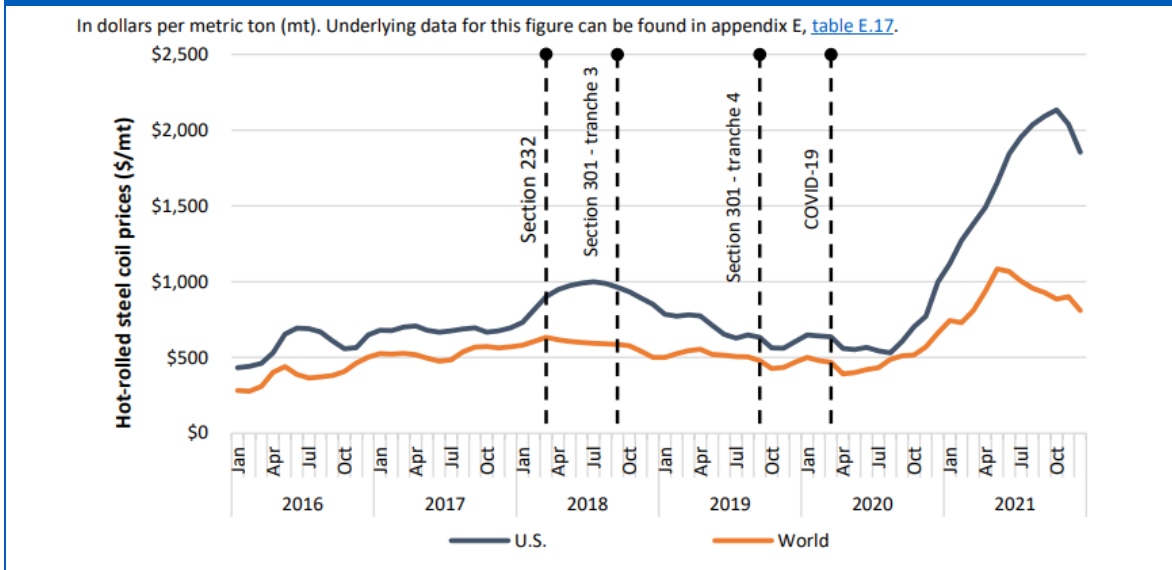
ABD Çelik Ürünleri Dış Ticareti, Aylık ve Yıllık Bazda, 2016 – 2021 Dönemi

Kaynak: ABD Ticaret Bakanlığı (USDOC)

ABD'deki çelik fiyatlarına bakıldığında Ocak 2017'de bir önceki yılın aynı ayına kıyasla %54 arttığı görülmektedir. 2017'de artmaya devam eden fiyatlar 2018 Ocak-Şubat aylarından başlayarak, Section 232 Mart ayında uygulanmadan hemen evvel daha da hızlı artış göstermiştir. Söz konusu trend Covid-19 pandemisi esnasındaki ekonomik durgunluktan dolayı çelik talebinin düştüğü 2020'nin ilk yarısına kadar devam etmiştir. 2020'nin ilk çeyreğine nazaran 2021'in ilk çeyreğinde ise çelik fiyatları ürün ve piyasaya göre değişerek yıllık %30-90 arasında artış yaşamıştır. Çelik talebinin toparlanmasıyla 2021'de büyük fiyat artışları yaşanmıştır. 2021'nin sonlarından itibaren küresel çelik fiyatları aşağı yönlü hareket etmeye başlamıştır. ABD çelik fiyatları ile diğer bölgelerdeki fiyat farkı ise devam etmiştir.⁴⁰

Sıcak Haddelenmiş Çelik Bobinlerin ABD ve Dünya Çapında Fiyatları, Aylık ve Yıllık Bazda, 2016-2021

Kaynak: ABD Ticaret Bakanlığı (USDOC)

ABD 2021'de dünyanın en büyük alüminyum ithalatçısıydı. İthalatının çoğu işlenmemiş alüminyumdu. Aynı zamanda yedinci en büyük ihracatçıydı. 2021'de alüminyum ihracatı içerisinde işlenmiş alüminyumun payı %87,8'ye tekabül etmektedir. Tarifelerden sonra genel olarak alüminyum ithalat ve ihracatı azalmıştır. İthalatı biraz daha fazla volatil; ihracatı daha stabil kalmıştır. Mart 2018'de ithalat bir önceki aya kıyasla yaklaşık %46,6 artmıştır. Söz konusu keskin artışın Section 232 tarifelerinden etkilenmemek isteyen tüketicilerin büyük miktarda alım yapmasından kaynaklandığını ifade eden kaynaklar bulunmaktadır. Section 232 tarifelerinin uygulanmasını müteakip üç ay içinde ithalat keskin şekilde düşmüştür. 2019 Temmuz ayında ithalatta bir diğer keskin artış yaşanmıştır. Bu da ABD için önemli alüminyum tedarikçisi olan Kanada ve Meksika için Section 232 muafiyetlerinin getirilmesiyle çakışmaktadır.⁴¹

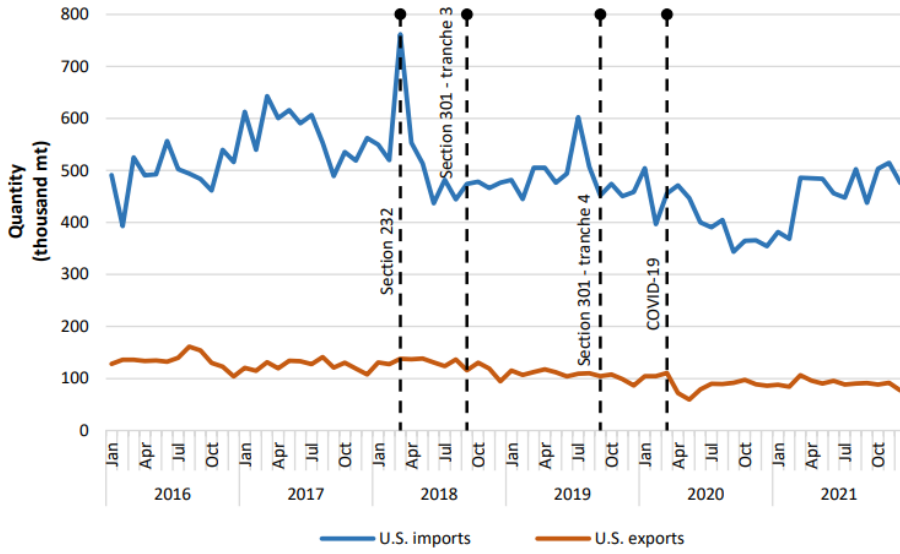
⁴⁰ USITC, Economic Impact of Section 232 and 301 Tariffs on US Industries [2](#) s.93.

⁴¹ USITC, Economic Impact of Section 232 and 301 Tariffs on US Industries [2](#) s.99, 100.

ABD Alüminyum İthalatı ve İhracatı, Aylık ve Yıllık, 2016 - 2021

In thousand metric tons. Underlying data for this figure can be found in appendix E, [table E.19](#).

Kaynak: ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu (USITC)

Section 232 tarifeleri yürürlüğe girdikten sonra türev alüminyum ürünleri hariç olmak üzere neredeyse tüm alüminyum segmentlerinin ithalat hacmi küçülmüştür. Section 232 neredeyse tüm alüminyum ürünlerini kapsamına rağmen Kanada, Meksika ve AB ülkeleri gibi alüminyum ithalatı yapılan majör tedarikçiler ya tamamen tarifeden muaf tutulmuş ya da kotalara tabi kılınmış olup söz konusu istisnalar da zamanla artmıştır. Bunlar da vergilerden etkilenen hacmin değişimine sebep olmuştur.

ABD Alüminyum İthalatı, Ürün Grubu ve Yıl Bazında, 2016 - 2021

Category	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Unwrought aluminum (mt)	4,267.4	4,876.9	4,180.0	3,801.6	3,279.6	3,648.9
Wrought aluminum (mt)	1,679.1	1,991.4	1,976.3	2,050.7	1,618.9	1,895.3
Derivate aluminum articles (mt)	8.1	6.7	9.4	15.2	13.3	25.6
Derivate aluminum articles (no.)	14,701.0	11,715.1	13,378.8	12,150.8	8,088.2	8,856.0
All aluminum (mt)	5,954.6	6,875.0	6,165.7	5,867.5	4,911.8	5,569.7

Kaynak: ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu (USITC)

Section 232 Tarifelerinin ABD Ticareti ve Sanayisine Tahmini Etkisi

ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu (U.S. International Trade Commission) Section 232 tarifelerinin ABD ticareti, üretimi ve fiyatlarına etkisini tahmin etmek amacıyla ABD çelik, alüminyum ve nihai üretim sanayileri için kısmi denge modeli (partial equilibrium model) geliştirmiştir. Model 2018'den 2021'e kadar tarifelerin söz konusu sektörler üzerindeki doğrudan etkisini tahmin etmekte ancak yatırım gibi uzun vadeli faktörler veya dolaylı etkilerini gösterememektedir. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere modele göre söz konusu dönemde Section 232 tarifelerinin, kapsadığı çelik ithalatını yaklaşık olarak %24,0 ve alüminyum ürünleri ithalatını yaklaşık olarak %31,1 azalttığı tahmin edilmektedir. Sonuç olarak bu periyotta ABD çelik ihracatı ortalama olarak %1,9 ve alüminyum ihracatı %3,6 artmıştır. Modele göre

tarifelerin olmadığı duruma kıyasla her bir yıl ABD çelik üretimi ortalama 1,5 milyar dolar; alüminyum üretimi ise 1,3 milyar dolar daha yüksektir. Tarifelerin ABD'deki ortalama çelik fiyatlarını %2,4 ve alüminyum fiyatlarını %1,6 artırdığı tahmin edilmektedir. Tahminen ülke içinde üretilen çeliğin fiyatını ortalama %0,7; alüminyumun fiyatını %0,9 yükseltmiş; tarifeye maruz kalan ithal edilen çeliğin fiyatını %22,7 ve alüminyum fiyatlarını %8,0 artırmıştır. Ticaret, üretim, fiyat ve tarifeler 2018-2021 boyunca çelik ve alüminyum ithalatındaki düşüşün büyük kısmını açıklıyor görünmektedir.

Section 232'nin ABD Çelik ve Alüminyum Üretimine, Fiyatlara ve İthalatına Tahmini Etkileri					
Variable	Impact in 2018	Impact in 2019	Impact in 2020	Impact in 2021	Average effect
Quantity of covered steel imports	-23.8	-23.6	-24.7	-24.0	-24.0
Quantity of covered aluminum imports	-30.3	-29.8	-32.2	-32.0	-31.1
Delivered price of covered steel imports	22.8	22.8	22.7	22.7	22.7
Delivered price of covered aluminum imports	8.0	8.1	7.9	7.9	8.0
Price of domestically produced steel	0.81	0.87	0.52	0.75	0.74
Price of domestically produced aluminum	1.02	1.10	0.67	0.71	0.87
Average steel price in U.S.	2.7	2.8	1.6	2.5	2.4
Average aluminum price in U.S.	1.8	1.9	1.2	1.3	1.6
Quantity of domestic steel production	2.0	2.2	1.3	1.9	1.9
Quantity of domestic aluminum production	4.2	4.5	2.7	2.9	3.6

Kaynak: ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu (USITC)

İş Piyasalarını Neler Bekliyor?

Son üç yılda iç içe geçmiş ekonomik ve jeopolitik krizler, işgücü piyasaları için belirsiz ve farklı bir görünüm yaratarak, gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde çalışanlar arasındaki eşitsizlikleri artırmıştır. Birçok ülkede COVID-19 salgını kapsamında uygulanan sosyal hayatı kısıtlayıcı önlemlerin kaldırılması ekonomik aktiviteyi destekleyici bir rol oynasa da, düşük ve orta-düşük gelirli ülkeler artan işsizlik oranları ile karşı karşıya kalmıştır. Yüksek gelirli ülkelerde Covid-19 sonrası işgücü piyasaları genel olarak güçlü bir yapıda bulunmaktadır. Diğer yandan birçok gelişmekte olan ekonomi, COVID-19 salgınının neden olduğu ekonomik sorunlar karşısında nispeten yavaş bir işgücü piyasası toparlanması yaşamaktadır. Örneğin Güney Afrika'da kayıtlı işsizlik oranı, salgın öncesi döneme göre %5 yükselerek %30'a ulaşmıştır. Özellikle konaklama ve turizm gibi salgın sonucu uygulanan karantinalardan en çok etkilenen sektörlerle ekonomisi yüksek derecede bağlı olan gelişmekte olan ülkeler, işgücü piyasasında hala yavaş bir toparlanma süreci sergilemektedir.

Yeşil geçiş, dijital dönüşüm, tedarik zinciri dönüşümleri ve değişen tüketici beklentileri, sektörler ve bölgelerde yeni işler için talep oluşturmaktadır. Bu olumlu itici güçler, artan jeo-ekonomik gerilimler ve küresel çapta artan hayat pahalılığı ile dengelenmektedir. 2023'ün başında küresel ekonomik durum, yüksek seyreden enflasyon oranları ve yavaşlayan ekonomik büyüme tarafından şekillendirilmiştir. 2022 yılının başında Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden sonra giderek yükselen gıda ve enerji fiyatları küresel çapta enflasyonunun rekor seviyelere ulaşmasına neden olmuştur. Covid-19 salgını döneminde özellikle gelişmiş ülkeler tarafından uygulanan parasal ve mali genişleme politikaları ile birleştiğinde bu durum önemli bir kırılma oluşturmaktadır. Bazı merkez bankaları, faiz oranlarını artırarak bu eğilimlere karşı önlemler almıştır.

Dünya Ekonomi Forumu'nun "İşlerin Geleceği" (Future of Jobs 2023) raporunun⁴² dördüncü baskısı yeşil ve enerji geçişleri, makroekonomik faktörler, jeo-ekonomik ve tedarik zinciri değişimleri dahil olmak üzere çok sayıda eş zamanlı eğilimin işgücü piyasası etkisini ele almaktadır. Bu rapor teknolojik değişimin ötesinde geniş bir kapsamı dikkate almaktadır. Rapor, işverenlerin büyük kısmının 2023-2027 dönemi için iş eğilimleri ile ilgili beklentilerini kapsayan anketin veri setine dayanmaktadır. Anket, makro trendler ve teknoloji trendleri, bu trendlerin işler ve beceriler üzerindeki etkisi ile işletmelerin 2023-2027 döneminde kullanmayı planladığı iş gücü dönüştürme stratejileri hakkındaki soruları kapsamaktadır. Bu senenin raporu 27 endüstri grubunda ve 45 ülkede toplu olarak 11,3 milyondan fazla işçi çalıştıran 803 şirketin bakış açılarını bir araya getirmektedir. Rapora göre ekonomik, sağlık ve jeopolitik eğilimler, 2023'te küresel olarak işgücü piyasaları için farklı sonuçlar oluşturmuştur. Yüksek gelirli ülkelerde güçlü işgücü piyasaları yaygınken, düşük ve orta gelirli ülkeler COVID-19 salgını öncesine göre daha yüksek işsizlik oranları ile mücadele etmektedir. Aynı zamanda, sürmekte olan hayat pahalılığı

⁴² Dünya Ekonomi Forumu, The Future of Jobs Report 2023²

krizinin bir sonucu olarak reel ücretler düşmektedir. Değişen işçi beklentileri ve iş kalitesiyle ilgili endişeler küresel olarak daha belirgin sorunlar haline gelmektedir.

2023-2027 döneminde işverenlerin büyük kısmı, belirsizlikler ve risklerin şekillendirdiği ekonomik koşulların işlerini etkilemeye devam edeceğini öngörmektedir. Anket katılımcılarının dörtte üçü, artan hayat pahalılığının ve daha yavaş ekonomik büyümenin önümüzdeki beş yıl içinde işletmelerde bir dönüşüme yol açmasını beklemektedir. Artan hayat pahalılığının bahse konu dönüşümü yönlendireceğini öngören işletme oranının en yüksek olduğu 10 ekonomiden beşi MENA bölgesinde yer almaktadır. Daha yavaş ekonomik büyümeden en çok endişe duyan ilk 10 ülkeden 3'ü Doğu Asya ve Pasifik bölgesinde bulunmakta, geri kalan yedi ülke ise MENA ve Avrupa arasında dağılmaktadır. Ekonomik, çevresel ve jeopolitik eğilimlerin yönlendirdiği dünya ekonomisi, küreselleşmeye karşı gelişen yapısal bir dönüşümden geçmektedir. İklim değişikliği gibi faktörler entegre küresel politika oluşturma ve uluslararası işbirliği gerektirse de, COVID-19 salgını ve jeopolitik gerilimler gibi değer zincirlerinin dayanıklılığına yönelik tehditler, yerelleşme ve bölgeselleşme eğilimini artırmıştır. 2023'te, üretken yapay zeka (AI) gibi teknolojik atılımların yönlendirdiği işgücü piyasası dönüşümleri, ekonomik ve jeopolitik sorunlar ile artan sosyal ve çevresel baskılarla birleşmektedir.

Yeni teknolojilerin benimsenmesi, önümüzdeki beş yıl içinde iş dönüşümünün önemli bir itici gücü olmaya devam edecektir. Ankete katılan kuruluşların %85'inden fazlası, yeni ve öncü teknolojilerin daha fazla benimsenmesi ve dijital erişimin artırılmasının, kuruluşlarında dönüşüme yol açması en muhtemel trendler olduğunu ifade etmiştir. İstihdam üzerindeki olumlu ve olumsuz en büyük etkiler çevresel, teknoloji ve ekonomik trendlerden kaynaklanmaktadır. Listelenen makro trendler arasında işletmelerin yeşil dönüşümünü kolaylaştıran yatırımların, ESG standartlarının daha geniş bir şekilde uygulanmasının ve tedarik zincirlerinin daha yerel hale gelmesinin en fazla istihdam yaratma etkisine sahip etkenler olduğu değerlendirilmektedir.

Gelişen teknolojilerden özellikle büyük veri, bulut bilişim ve yapay zekanın benimsenme olasılığı yüksek görünmektedir. Şirketlerin %75'inden fazlası önümüzdeki beş yıl içinde bu teknolojileri uygulamada kullanmak istediklerini belirtmektedir. Veriler aynı zamanda ticaretin ve ticaretin dijitalleşmesinin etkisini de göstermektedir. Dijital platformlar ve uygulamalar, ankete katılan kuruluşlar tarafından benimsenmesi en muhtemel teknolojiler olarak öne çıkmaktadır. Şirketlerin %86'sı bunları önümüzdeki beş yıl içinde operasyonlarına dahil etmeyi hedeflemektedir. E-ticaret ve dijital ticaretin işletmelerin %75'i tarafından benimseneceği öngörülmektedir.

Çoğu teknolojinin işler üzerindeki etkisinin önümüzdeki beş yıl içinde net pozitif olması beklenmektedir. Büyük veri analitiği, iklim değişikliği ve çevre yönetimi teknolojileri ile şifreleme ve siber güvenliğinin işgücü piyasasının büyümesinde önde gelen rol oynaması beklenmektedir. Tarım teknolojileri, dijital platformlar ve uygulamalar, e-ticaret, dijital ticaret ve yapay zekanın işgücü piyasasında önemli değişimlere sebep olacağı tahmin edilmektedir.

İşletmeler operasyonlarına otomasyonu önceden tahmin edilenden daha yavaş bir hızda entegre etmektedir. Ankete katılan işletmelerin yanıtlarına göre, operasyonel faaliyetlerin %66'sı insanlar tarafından gerçekleştirilirken, geriye kalan %34'lük kısım makineler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu oran daha önceki beklentilerin oldukça altında kalmıştır. 2027 yılına kadar operasyonel faaliyetlerin yaklaşık %42'sinin otomasyon ile gerçekleştirileceği öngörülmektedir.

Ankete göre, 2027 yılına kadar her 10 işçiden altısının yeni eğitimler alması gerekecektir. Ancak bugün işçilerin yalnızca yarısının yeterli eğitim fırsatlarına erişebildiği ifade edilmektedir. Eğitim alanında analitik düşünme becerilerinin geliştirilmesi ön plana çıkmaktadır. Yaratıcı düşünmeyi teşvik etmek de en fazla ihtiyaç duyulan eğitim alanlarından biri olarak dikkat çekmektedir. Çalışanları yapay zeka ve büyük veriden yararlanma konusunda eğitmek de önümüzdeki beş yıl içinde işletmelerin eğitim öncelikleri arasında üst sıralarda yer almaktadır.

Enerji Verimliliği ile Dekarbonizasyona Doğru

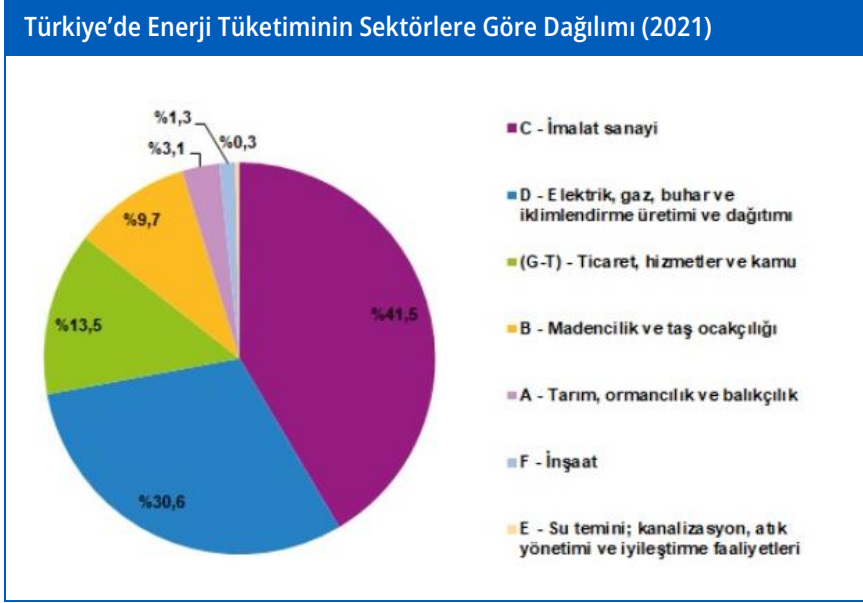
Günümüz rekabetçi koşulları ve artan enerji fiyatları nedeniyle bir işletmenin tükettiği enerjiyi etkin kullanabilmesi; teknolojisini güncellemesi, işletmenin ürün/hizmet üretimini ve buna bağlı süreçlerini optimize ederek sürekli kontrol etmesi sayesinde yapılacak tasarruflar ile mümkündür. Enerji verimliliği, aynı faaliyeti gerçekleştirmek için daha az enerji kullanılmasıdır. Enerji verimliliği, iklim değişikliğiyle mücadele etmenin, tüketiciler için enerji maliyetlerini düşürmenin, işletmelerin rekabet gücünü artırmanın en kolay yollarından biridir. Enerji verimliliği, dekarbonizasyon yoluyla net sıfır karbondioksit emisyonu elde etmede de hayati bir bileşen olup, yakın vadede sera gazı emisyonlarının azaltılması için en uygun maliyetli seçenektir. Uluslararası Enerji Ajansı'nın (International Energy Agency) küresel enerji verimliliği konferansında⁴³ yapılan bir analize göre, dünyanın 2030 yılına kadar enerji güvenliği ve verimliliğindeki önemli ölçüde gelişme kaydetmesi gerekmektedir. Bu hedef, küresel ısınmayı 1,5°C ile sınırlarken enerjiyi artırmaya yönelik önemli bir adımı işaret etmektedir. Enerji verimliliğindeki artış, sera gazı emisyonlarında önemli derecede düşüş sağlayacağı gibi istihdam yaratılmasına, enerji erişiminin iyileştirilmesine, enerji maliyetinin, hava kirliliğinin ve fosil yakıt ithalatına bağımlılığın azalmasına yol açarak çeşitli sosyal ve ekonomik avantajlar oluşturabilecektir.

Geçen yıllara kıyasla küresel ekonomik büyüme hızındaki düşüğe rağmen, enerji verimliliği yatırımlarının 2023'te benzeri görülmemiş seviyelere ulaşacağı tahmin edilmektedir. Mevcut politikalar ve beklentiler temelinde, verimlilikle ilgili projelere yapılan yatırımların %50 artması beklenmektedir. Bununla birlikte, yıllık ilerlemeyi ikiye katlamak için sektördeki yatırımların mevcuttaki 600 milyar \$ seviyesinden 2030 yılına kadar 1,8 trilyon \$ seviyesinin üzerine çıkması gerekmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı İcra Direktörü Fatih Birol dünya enerji tüketiminin %70'inden fazlasını gerçekleştiren ülkelerin bir yıldan uzun bir süre önce başlayan küresel enerji krizinden bu yana yeni veya iyileştirilmiş verimlilik politikaları uygulamaya koyduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu on yılın sonuna kadar bu alandaki çalışmaların artırılarak enerji verimliliğinde iki kat ilerleme kaydedilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı'nın yeni raporu enerji verimliliği çabalarını ikiye katlamanın toplum için sağlayabileceği olumlu etkileri göstermektedir⁴⁴. Günümüzde enerji sektörü dünya çapında on milyonlarca insanı istihdam etmekte olup, enerji verimliliği faaliyetleri 2030 yılına kadar 12 milyon istihdam daha oluşturma potansiyeline sahiptir. Ayrıca daha verimli ve daha düşük enerji talebi, yükselen piyasalar ve gelişen ekonomilerde modern ve uygun fiyatlı enerjiye erişimi destekleyebilir.

⁴³ Uluslararası Enerji Ajansı, IEA 8th Annual Global Conference on Energy Efficiency [2](#)

⁴⁴ Uluslararası Enerji Ajansı, Energy Efficiency 2022 [2](#)

Üretim ve tüketim alışkanlıkları önemli bir değişim sürecinden geçmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı da bu değişim sürecinde enerji verimliliğinin önemine dikkat çekmektedir. Enerji verimliliği doğası gereği yatırım gerektirmektedir. TÜİK tarafından yayınlanan 2021 verilerine göre Türkiye’de enerji tüketiminin %41,5’i imalat sanayiden, %30,6’sı elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımından, %13,5’i ticaret ve hizmetlerden kaynaklanmaktadır⁴⁵.

Kaynak: TÜİK

Sanayi enerji verimliliğinde en önemli sektör konumundadır. Mikro ölçekte enerji verimliliği maliyetlerin azaltılması sayesinde ticari işletmeler için önemli bir rekabet avantajı sağlamaktadır. Makro ölçekte ise işletmelerde uygulanacak etkili enerji verimliliği çalışmaları, enerji alanında dışa bağımlılığı yüksek olan ülkemizin enerji ithalatının azalmasına ve cari açığın düşmesine fayda sağlayacaktır. Küresel ölçekte ise başarılı enerji verimliliği çalışmaları karbon salımın azaltılması ile sürdürülebilirliğe katkı sağlayabilir.

Bu kapsamda KOSGEB tarafından sağlanan KOBİ Enerji Verimliliği Destek Programı⁴⁶ ile işletmelerdeki verimsiz motorlar ile sistemlerin dönüşümü ve verimlilik artırıcı uygulamalar alanında destekler sunulmaktadır. Söz konusu destekler ile işletmelerde tasarruf edilecek enerji sayesinde CO2 emisyonunun azaltılması ve enerji maliyetlerinin düşürülmesine, enerji kayıplarının azaltılmasına ve farkındalık oluşturulmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir. KOBİ Enerji Verimliliği Destek Programı'nın amacı KOBİ'lerin enerji verimliliği konusunda mevcut durumlarının tespit edilerek sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu konuda gerekli stratejilerin oluşturulması, bu stratejiler doğrultusunda kapasitelerinin geliştirilmesi ve öncelikli ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bu çerçevede; yıllık enerji tüketimi 10-99 TEP aralığındaki işletmeler için ayrı 100-500 TEP aralığındaki işletmeler için ayrı olmak üzere destekler verilmektedir.

Yıllık enerji tüketimi 10-99 TEP aralığındaki işletmelerin; enerji verimliliği danışmanlık (EVD) şirketlerinden, Etüt Proje Sertifikasına sahip kişilerden ve Enerji Sistemleri Mühendisliği mezunu olanlardan Enerji

⁴⁵ TÜİK, Enerji Hesapları 2021

⁴⁶ KOSGEB, KOBİ Enerji Verimliliği Destek Programı

Yöneticisi sertifikasına sahip olan kişilerden alacakları motor etüdü hizmeti ile bu etüt neticesinde değiştirilmesi önerilen motor değişimi giderlerine aşağıdaki tabloda yer alan üst limitlere kadar destek verileceği belirtilmektedir.

Yıllık Enerji Tüketimi 10-99 TEP Aralığındaki İşletmelere Sağlanan Destekler		
Ton Eşdeğer Petrol (TEP) Değeri	Destek Üst Limiti (TL)	
	Motor Etüt Giderleri	Motor Değişim Giderleri
10-49 TEP	3.000	120.000
50-99 TEP	5.000	200.000
Destek Oranı	%100	%75

Kaynak: KOSGEB

Yıllık enerji tüketimi 100-500 TEP aralığındaki işletmelerin; sanayi alanında yetkilendirilmiş EVD şirketlerinden alacakları enerji etüdü hizmeti ile bu etüt neticesinde önerilen uygulama giderleri için aşağıdaki tabloda yer alan üst limitlere kadar destek verileceği belirtilmektedir.

Yıllık Enerji Tüketimi 100-500 TEP Aralığındaki İşletmelere Sağlanan Destekler		
Ton Eşdeğer Petrol (TEP) Değeri	Destek Üst Limiti (TL)	
	Enerji Etüt Giderleri	Verimlilik Artırıcı Giderler
100-500 TEP	30.000	900.000
Destek Oranı	%75	% 40

Kaynak: KOSGEB

Her iki tüketim aralığı için de desteğin aşamalı olarak verilmesi planlanmıştır. Bahse konu hizmetleri KOBİ Enerji Verimliliği Destek Programı için başvuru yapıldıktan sonra, program süresi içerisinde alınması gerekmektedir.

AB Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi

Avrupa Birliği (AB) Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi (Corporate Sustainability Due Diligence Directive-CSDDD), AB'nin iklim, enerji, ulaşım ve vergilendirme politikalarını 2030 yılına kadar net sera gazı emisyonlarını en az %55 azaltmaya uygun hale getirmeyi amaçlayan Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın bir parçasıdır. Direktif, Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi ve AB Taksonomisi gibi diğer düzenleyici girişimlerle birlikte Avrupa'da sürdürülebilir ticaretin tek tip koşullar altında gerçekleştirilmesine yönelik bir sonraki adımı temsil etmektedir. Avrupa Komisyonu, küresel tedarik zincirlerinde kurumsal faaliyetlerin çevresel ve sosyal yönden etkilerine özen yükümlülüğünün tesis edilmesine yönelik AB yasal çerçevesini hazırlayan direktif taslağını 23 Şubat 2022 tarihinde yayımlamıştır. Direktif taslağının yasama süreci AB Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nda devam etmektedir. Konsey konuyla ilgili genel tutumunu 1 Aralık 2022 tarihinde belirlemiştir. 25 Nisan 2023 tarihinde Avrupa Parlamentosu'nun hukuk işleri komitesi Komisyon tarafından önerildiği üzere direktifte bir dizi değişiklik içeren taslak raporunu kabul etmiştir. Parlamento, 31 Mayıs 2023 tarihinde insan hakları ve çevresel etkilerin şirketlerin yönetimine entegre edilmesine yönelik söz konusu kurallar konusunda üye devletlerle yapılacak müzakereler için pozisyonunu 366 lehte, 225 aleyhte ve 38 çekimsiz oyla kabul ettiğini duyurmuştur. Taslağa ilişkin Avrupa Parlamentosu pozisyonu 1 Haziran 2023 tarihinde onaylanmıştır. Komisyon, Konsey ve Parlamento arasında üçlü müzakere sürecinin başlamasıyla taslağın 2024 yılında yasalaşması öngörülmektedir. Mevzuatın yürürlüğe girmesiyle birlikte üye devletler tarafından iki yıl içinde ulusal mevzuata aktarılması gerekecektir.

Şirketler, sürdürülebilir bir ekonomi ve toplum inşa etmede kilit bir rol oynamaktadır. Taslak, küresel değer zincirleri boyunca sürdürülebilir ve sorumlu kurumsal davranışı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu şekilde şirketler tedarik zincirlerindeki şirketler tarafından işlenen çevre ihlallerinden veya insan hakları ihlallerinden sorumlu tutulabileceklerdir. Taslakla birlikte şirketlerden faaliyetlerinin çocuk işçiliği ve işçilerin çalışma koşulları, insan hakları, çevre kirliliği ve biyo-çeşitlilik kaybı gibi alanlarda etkilerini belirlemeleri ve gerektiğinde olumsuz etkilere karşı önlemler almaları istenecektir. Ayrıca, yalnızca tedarikçileri değil aynı zamanda satış, dağıtım, nakliye, depolama, atık yönetimi ve diğer alanları da içeren değer zinciri ortaklarının söz konusu alanlardaki etkilerini izlemek ve değerlendirmek zorunda kalacaklardır.

Komisyon taslağına göre birinci grup 500'den fazla çalışanı ve dünya çapında 150 milyon Euro'dan fazla net cirosu olan tüm AB limited şirketlerini kapsamaktaydı. Avrupa Parlamentosu ise Komisyon taslağından farklı olarak ana merkezi AB olan şirketlerin kapsama alınmasını istemektedir. İkinci grup ise birinci gruptaki eşikleri karşılamayan ancak 250'den fazla çalışanı ve dünya çapında 40 milyon Euro'luk net cirosu olan, belirtilen yüksek etkili sektörlerde (giyim, hayvan, ormancılık, yiyecek ve içecek, fosil

yakıtlar ve metallerin çıkarılması) faaliyet gösteren diğer limited şirketleri kapsamaktaydı. Yüksek etkili sektörlerle yönelik çalışan eşiği seviyesi 50'ye, dünya genelinde ciro ise 8 milyon Euro'ya düşürülmüştür. AB dışındaki şirketler ise çalışan sayısı kriterlerinden muaf tutulacaktır. Parlamento yeni kuralların finansal hizmetler de dahil olmak üzere tüm sektörlerdeki AB merkezli şirketleri kapsamasını istemektedir. Bu şirketler için kuralların birinci gruptan iki yıl sonra uygulanmaya başlayacağı belirtilmektedir. Parlamento ayrıca cirosu 150 milyon Euro'nun üzerinde olan AB üyesi olmayan ülkelerde yerleşik şirketlerin de cirolarının en az 40 milyon Euro'su AB'de elde edilmişse kapsama alınmasını istemektedir. Parlamento'nun pozisyonuna göre, kapsam dahilindeki şirketlerin Paris Anlaşması uyarınca küresel ortalama atmosfer sıcaklığı artışının 1,5 derece ile sınırlanması amacıyla ekonomik faaliyetlerine ilişkin bir dönüşüm planına sahip olması gerekmektedir. Liste ayrıca, atıkların işlenmesi, toplanması, depolanması ve bertaraf edilmesi veya biyolojik çeşitlilik üzerinde olumsuz etkileri olabilecek biyolojik kaynakların kullanımı ile ilgili olarak uluslararası çevre hukukunun belirli ihlallerini de içermektedir. 500'den fazla çalışanı olan ve en az 150 milyon Euro ciroya sahip şirketler de iş modellerinin ve stratejilerinin sürdürülebilir bir ekonomiye geçiş ve küresel ısınmanın 1,5 °C ile sınırlandırılması ile uyumlu olmasını sağlamak zorunda kalacaktır. Faaliyetlerinde iklimi başlıca risk veya ana etki olarak tanımlayan veya belirlemesi gereken şirketler, planlarına emisyon azaltma hedeflerini dahil etmek durumunda kalacaklardır.

Şirketler için bu yeni kurallar yasal kesinlik ve eşit şartlar getirmektedir. Tüketiciler ve yatırımcılar için daha fazla şeffaflık sağlanacağı ifade edilmektedir. Yeni AB kuralları, yeşil dönüşümü ileriye taşımakla birlikte Avrupa'da ve dünyada insan haklarını korumayı hedeflemektedir. Komisyon, Almanya ve Fransa başta olmak üzere bazı AB üyesi ülkelerin ulusal düzeyde özen yükümlülüğü yasalarını uygulamaya koymasının ardından bu düzenlemeyi önermiştir. Yeni kuralların faydaları vatandaşlar, şirketler ve gelişmekte olan ülkeler için üç ayrı başlıkta değerlendirilmektedir. Vatandaşlar için faydaları işçi hakları da dahil olmak üzere insan haklarının daha iyi korunması, mevcut ve gelecek nesiller için daha iyi çevre koşullarının sağlanması, şirketlere olan güvenin artması, bu alanda mağduriyet yaşayan kişiler için hukuki yollara erişimin kolaylaşması olarak sıralanmaktadır. Şirketler için faydalar, eşit şartlar oluşturularak AB'de uyumlaştırılmış yasal çerçeve sağlanması, müşteri güveni ve çalışan bağlılığının artması, farkındalık oluşturulması, daha iyi risk yönetimi, yeniliğe daha fazla önem verme ve finansmana daha iyi erişim olarak belirtilmektedir. Gelişmekte olan ülkelere faydaları ise, çevre ve insan haklarının daha iyi korunması, sürdürülebilir yatırım ve sürdürülebilirlikle ilgili iyileştirilmiş uygulamalar, uluslararası standartların benimsenmesiyle birlikte insanların yaşam koşullarının iyileştirilmesi olarak değerlendirilmektedir.

Düzenleme kapsamında işletmeler, ortalama küresel atmosfer sıcaklık artışını 1,5° ile sınırlamak için bir geçiş planı uygulamak zorunda kalacaktır. Uygulanacak kurallara uyum sağlayamayan şirketler zararlarından sorumlu tutulacak ve işletmelere ulusal denetim makamları tarafından yaptırım uygulanabilecektir. Yaptırımlar bir şirketin ürünlerini piyasadan çekme veya dünya çapındaki net cirosunun en az %5'i oranında para cezaları gibi önlemleri içermektedir. Kurallara uymayan AB dışı şirketler, AB'de kamu alımlarına katılamayacaklardır. Kabul edilen metne göre, yeni yükümlülükler şirketlerin büyüklüğüne göre 3 veya 4 yıl sonra geçerli olacaktır. Daha küçük ölçekli şirketler, yeni kuralların uygulanmasını bir yıl daha erteleyebilecektir.

Fransa ve Almanya gibi bazı üye devletler, özen yükümlülüğü ile ilgili ulusal kuralları mevcut durumda uygulamaya koymuştur. Fransa 2017 yılında özen yükümlülüğü yasasını (Loi Sur Le Devoir De Vigilance) kabul ederek dünya çapında bu adımı atan ilk ülke olmuştur. Norveç de iş şeffaflığı, insan hakları ve insana yakışır çalışma koşulları hakkında bir yasa yürürlüğü koymuş durumdadır. Avusturya, Belçika, Finlandiya, Lüksemburg ve Hollanda için ise siyasi süreç devam etmektedir. Fransa'daki mevzuat insan hakları ve çevre sorunlarıyla ilgili olarak büyük şirketlere kapsamlı bir özen gösterme görevi yüklemektedir. Almanya'daki yasa ise hem insan hakları hem de çevresel unsurları kapsamaktadır. Bu süreçte

ülkelerin farklı yaklaşımları yönergenin pratikte nasıl uygulanacağı konusunda soru işaretleri oluşturmaktadır. Şirketler de kendi inisiyatifleriyle önlemler almaktadır. Ancak, gönüllü eylemle elde edilmesi zor olan daha büyük ölçekli bir iyileştirmeye duyulan ihtiyaç bu düzenlemenin hazırlanmasına neden olmuştur.

Taslak düzenleme, şirketin kendi operasyonları; bağlı kuruluşları ve değer zincirleri (doğrudan ve dolaylı olarak kurulan iş ilişkileri) için geçerlidir. Kapsam dahilindeki şirketlerin uygun önlemleri alması gerekmektedir. Kurumsal durum tespiti görevine uymak için şirketlerin yapması gerekenler aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

- Durum tespitini politikalara entegre etmek
- Mevcut veya olası olumsuz insan hakları ve çevresel etkileri belirlemek
- Olası etkileri önlemek veya azaltmak
- Fiili etkileri sona erdirmek veya en aza indirmek
- Bir şikayet prosedürü oluşturmak ve sürdürmek
- Durum tespiti politikası ve önlemlerinin etkinliğini izlemek
- Durum tespiti konusunda kamuya açık iletişim kurmak

Öneriye yönelik olarak iş dünyasından farklı görüşler bulunmaktadır. New York Times'ın konuyla ilgili haberine göre bir ticaret organizasyonu olan BusinessEurope'un Başkanı Pierre Gattaz şirketlerin tüm dünyadaki değer zincirlerini kontrol edebilmesini beklemenin gerçekçi olmadığını ve önerinin şirketlerin rekabetçi kalma kabiliyetlerine zarar vereceğini belirtmektedir. Bir başka görüş ise mevzuatın 'insan hakları ve iklim krizi için bir dönüm noktası' olabileceği yönündedir.

Faydalanılan Kaynaklar

- Avrupa Komisyonu, Just and sustainable economy: Commission lays down rules for companies to respect human rights and environment in global value chains [2](#)
- The New York Times, Companies in the E.U. could be held liable for violations along their supply chain [2](#)
- Reuters, EU proposes law forcing large firms to check suppliers for environment, human rights issues [2](#)
- Quentic, EU Due Diligence Act: Changes at the European level [2](#)
- Ticaret Bakanlığı, Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü [2](#)
- Ticaret Bakanlığı, Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü (Corporate Sustainability Due Diligence - CSDD) Direktifi Yasama Süreci [2](#)
- Yeşil Büyüme, Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi Yasalaşüyor [2](#)
- Avrupa Parlamentosu, MEPs push companies to mitigate their negative social and environmental impact [2](#)